

Bakgrunn for vedtak

Dalbygda vindkraftverk

Tysvær kommune i Rogaland fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Dalbygda Kraftsenter AS
Referanse	201103633-65
Dato	15.12.2014
Notatnummer	KE-notat 37/14
Ansvarlig	Arne Olsen
Saksbehandler	Marthe Laureen Helland

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Etter NVEs vurdering utgjør konsesjonssøknaden med tilhørende konsekvensutredning, innkomne merknader, møter og befaring et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å avgjøre om det omsøkte vindkraftverket skal meddeles konsesjon, og hvilke vilkår som skal følge en eventuell konsesjon. Dalbygda vindkraftverk er lokalisert i Tysvær kommune, Rogaland fylke.

Etter NVEs vurdering er de samlede fordeler ved etablering av Dalbygda vindkraftverk med tilhørende infrastruktur større enn ulempene tiltaket medfører. NVE vil derfor gi Dalbygda Kraftsenter AS konsesjon i medhold av energiloven § 3-1 for å bygge og drive Dalbygda vindkraftverk med tilhørende infrastruktur. Det presiseres at tilhørende infrastruktur omfatter veganlegget og internt nett, men ikke nettilknytningen. Det er i dag knyttet usikkerhet til valg av endelig løsning for oppgradering av regionalnettet. Vedtak om konsesjon for nettilknytning av Dalbygda vindkraftverk kan tidligst treffes når nødvendige utredninger av regionalnettet foreligger eller når nødvendige konsesjonssøknader av regionalnettet tas til behandling i NVE. Det gis konsesjon til en utbyggingsløsning med en installert effekt på inntil 42 MW, noe som kan gi en årlig produksjon på ca. 125 GWh.

NVE har lagt vekt på at planområdet er godt egnet for vindkraftproduksjon, har moderate infrastrukturkostnader, og at vindkraftverket vil bidra til at forpliktelsene knyttet til Norges fornybarmål kan oppfylles. De viktigste ulempene ved tiltaket er knyttet til landskap og friluftsliv. Vindkraftverket vil medføre visuelle virkninger som vil endre landskapskarakteren i og rundt planområdet. For områder som Dalbygda, Skjoldastraumen og for vestsiden av Skjoldafjorden vil vindkraftverket være helt eller delvis synlig. Visuelle virkninger vil også påvirke friluftslivet i området. Nærliggende turløyper til Fiskevatnet, Ørna og Lammanuten vil bli visuelt påvirket av tiltaket.

Fylkesutvalget i Rogaland fylkeskommune har vedtatt at de er imot tildeling av flere vindkraftkonsesjoner i Rogaland fram mot 2020. Fylkesmannen i Rogaland frarår at det gis konsesjon til Dalbygda vindkraftverk. Tysvær kommune er positive til vindkraftverket. Ettersom det hefter en administrativ innsigelse fra fylkesrådmannen i Rogaland til vindkraftverket, vil saken oversendes til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse.

Dalbygda vindkraftverk vil etter NVEs vurdering gi akseptable virkninger for miljø og samfunn sett i sammenheng med produksjon av fornybar kraft. Vindkraftverket har gode økonomiske forutsetninger og vil etter NVEs vurdering være konkurransedyktig i det norsk-svenske sertifikatmarkedet.

NVE har i konsesjonen fastsatt en rekke vilkår knyttet til blant annet støy og utarbeidelse av detaljplan.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	1
1 Innledning.....	3
2 Søknader.....	3
2.1 Søknad med tilhørende konsekvensutredning.....	3
2.2 Søknad om ekspropriasjon.....	3
2.3 Kort beskrivelse av Dalbygda vindkraftverk.....	4
3 Behandlingsprosess.....	4
3.1 Generelt om NVEs saksbehandling.....	4
3.2 Høring av melding, søknad og konsekvensutredning.....	5
3.3 Befaring.....	5
3.4 Innkomne merknader.....	5
3.5 Innsigelser.....	6
4 Tematisk vurdering av Dalbygda vindkraftverk.....	6
4.1 Vindressurser, økonomi og produksjon.....	6
4.2 Nettilknytning og systemtekniske forhold.....	8
4.3 Forhold til andre planer.....	8
4.4 Landskap og visuelle virkninger.....	9
4.5 Kulturminner og kulturmiljø.....	13
4.6 Friluftsliv og reiseliv.....	16
4.7 Naturmangfold.....	17
4.8 Inngrepsfrie naturområder (INON).....	22
4.9 Vernede områder.....	22
4.10 Støy.....	23
4.11 Skyggekast og refleksblink.....	23
4.12 Lysmerking.....	24
4.13 Ising og iskast.....	24
4.14 Landbruk.....	24
4.15 Drikkevann og forurensing.....	25
4.16 Andre samfunnsvirkninger.....	25
4.17 Veier og transport.....	26
4.18 Annet.....	27
5 Samlede vurdering av Dalbygda vindkraftverk.....	29
5.1 Bakgrunn.....	29
5.2 Metodikk for vurdering.....	29
5.3 Samlet vurdering av økonomi og virkninger som er vektlagt av NVE.....	30
6 NVEs vedtak.....	32
7 Konesjonsvilkår.....	32

Vedlegg. Tematiske konfliktvurderinger, innkomne merknader og vurdering av beslutningsgrunnlaget

1 Tematiske konfliktvurderinger.....	34
1.1 Naturmiljø.....	34
1.2 Landskap.....	34
2 Innkomne merknader til søknaden om Dalbygda vindkraftverk.....	35
3 Vurdering av beslutningsgrunnlaget.....	38
3.1 Innledning.....	38
3.2 Vindkraftverkets utforming.....	38
3.3 Landskap og visuelle virkninger.....	38
3.4 Naturmangfold.....	39
3.5 Friluftsliv.....	39
3.6 Samlet vurdering av konsekvensutredningen.....	40

1 Innledning

NVE har mottatt konsesjonssøknad om Dalbygda vindkraftverk med tilhørende nettilknytning i Tysvær kommune, Rogaland fylke. NVE vil i dette dokumentet, *Bakgrunn for vedtak*, beskrive vår behandling av søknaden og presentere de vurderinger vi har lagt til grunn for vedtaket.

NVEs beslutningsgrunnlag består av søknaden med konsekvensutredning, innkomne merknader og vår fagkunnskap om vindkraft. I kapittel 4 er vurderingen av prosjektets virkninger tematisk presentert. I kapittel 5 sammenstilles de virkningene vi har vektlagt i saken. Videre presenteres en avveining av prosjektets fordeler mot ulempene, og en helhetlig vurdering av søknaden om Dalbygda vindkraftverk. I kapittel 6 presenteres NVEs vedtak.

Sammenfatninger av innkomne merknader er lagt i vedlegg til dette dokumentet, sammen med en vurdering av beslutningsgrunnlaget. En kort introduksjon til viktige fagområder i saksbehandlingen, sammen med en presentasjon av NVEs rammeverk i vindkraftsaker, finnes på NVEs nettsider www.nve.no/vindkraft (huk av for ”gitt konsesjon”).

2 Søknader

2.1 Søknad med tilhørende konsekvensutredning

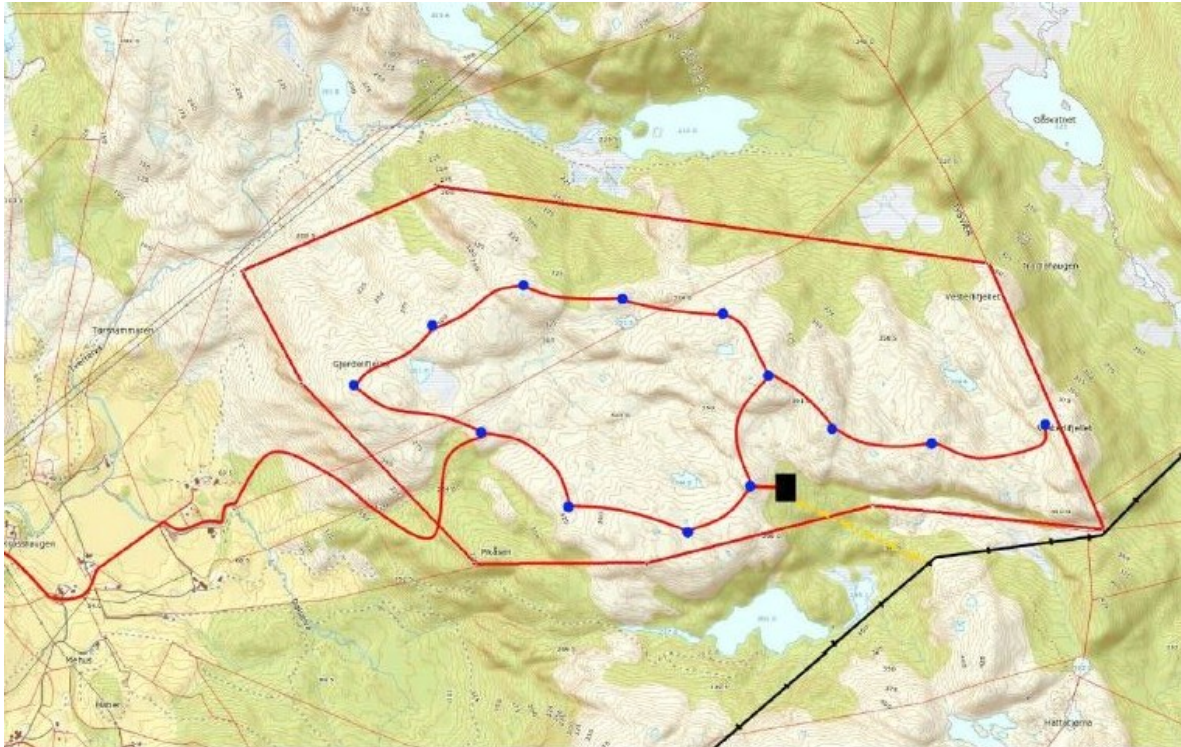
Dalbygda Kraftsenter AS søkte den 18.02.2013 om tillatelse til å bygge og drive Dalbygda vindkraftverk i Tysvær kommune, Rogaland Fylke. Det ble søkt om konsesjon i medhold av energiloven § 3-1.

Dalbygda Kraftsenter AS har utarbeidet konsekvensutredning for tiltaket i medhold av plan- og bygningssloven, og utredningsprogrammet som ble fastsatt av NVE den 14.06.2012.

2.2 Søknad om ekspropriasjon

Tiltakshaver har ikke søkt om ekspropriasjonstillatelse.

2.3 Kort beskrivelse av Dalbygda vindkraftverk

Figur 1: Plankart over Dalbygda vindkraftverk.

Dalbygda vindkraftverk er lokalisert på et fjellplatå ca. 1.8 km nordøst fra Skjoldastraumen i Tysvær kommune. Planområdet ligger 300-400 moh. og favner et areal på 2,6 km². Tiltakshaver har søkt om konsesjon for et vindkraftverk med 10-14 vindturbiner med størrelse på 2,3-3 MW, som tilsvarer en totalinstallert effekt på inntil 42 MW. I søknaden er det lagt til grunn et alternativ med 13 vindturbiner hver med nominell effekt på 2,3 MW, som gir en samlet installert effekt på 29,9 MW. Tiltakshaver har i brev av 07.03.2014 presisert at det søkes om total installert effekt på inntil 55 MW med bakgrunn i at det kan være aktuelt med vindturbiner med en nominell effekt på 4 MW.

Nettilknytningen planlegges til eksisterende 66 kV luftledning mellom Åmososen og Yrkje, som passerer sørøst for planområdet. Den 07.03.2014 mottok NVE tilleggsopplysninger om prosjektet der tiltakshaver la frem to alternativer for nettilknytning. Alternativ 1 er en T-avgreining fra eksisterende 66 kV luftledning Åmososen-Yrkje. Ny luftledning vil ha en lengde på ca. 700 meter inn til transformatorstasjonen i vindkraftverket (ledningen er markert i gult på kartet over). Alternativ 2 går ut på at 66 kV luftledningen innsløyfes i ny transformatorstasjon i vindkraftverket.

3 Behandlingsprosess

3.1 Generelt om NVEs saksbehandling

Behandling av større vindkraftsaker starter med at NVE mottar en melding. Meldingen er en tidlig varsling av igangsatt planlegging av et vindkraftverk, og fremmes i medhold av plan- og bygningslovens regler om konsekvensutredning. Etter en omfattende høringsrunde av meldingen, meddeler NVE tiltakshaver et utredningsprogram som beskriver hvilke utredninger som må gjennomføres før en søknad kan behandles. Når en søknad med konsekvensutredning er mottatt,

sender NVE også denne på en omfattende høring. Under begge høringsrundene gjennomføres det møter med lokale og regionale myndigheter og folkemøter.

På bakgrunn av søknad med konsekvensutredning, møter, høringsuttalelser, eventuelle tilleggsutredninger, befaringer og egne vurderinger avgjør NVE om beslutningsgrunnlaget er godt nok og om tiltaket skal meddeles konsesjon. Tematiske konfliktvurderinger og eventuelle regionale planer for vindkraft utgjør også en del av vårt beslutningsgrunnlag. NVEs vedtak kan påklages til Olje- og energidepartementet. Hele behandlingsprosessen fra melding til endelig vedtak tar minst to til tre år.

3.2 Høring av melding, søknad og konsekvensutredning

Høring av melding

NVE mottok 14.06.2011 melding om planlegging av Dalbygda vindkraftverk.

Meldingen ble sendt på høring til berørte interesser og NVE arrangerte møter med lokale og regionale myndigheter samt offentlig møte i Tysvær kommune 03.11.2011. Utkast til utredningsprogram for tiltaket ble forelagt Miljøverndepartementet, før det ble fastsatt 14.06.2012. Behandlingen av meldingen er beskrevet i NVEs notat *Bakgrunn for KU-program for Dalbygda vindkraftverk* av 14.06.2012.

Høring av konsesjonssøknad med konsekvensutredning

NVE mottok konsesjonssøknad med tilhørende konsekvensutredning for Dalbygda vindkraftverk 18.02.2013. Som en del av konsesjonssøknaden er det i tillegg søkt om nettilknytning for vindkraftverket. Dokumentene ble lagt ut på offentlig høring den 05.09.2013. I forbindelse med høringen ble det holdt møter med lokale og regionale myndigheter og offentlig møte i Tysvær kommune den 23.09.2013.

3.3 Befaring

NVE arrangerte sluttbefaring av planområdet 4.09.2014 hvor Haugesund turistforening, Tysvær kommune, tiltakshaver og NVE deltok.

3.4 Innkommne merknader

NVE har mottatt 11 høringsuttalelser til søknaden. De innkomne merknadene er sammenfattet i vedlegg 2. Her følger en sammenfatning av hovedtrekkene i uttalelsene:

Tysvær kommune v/ teknisk utvalg har vedtatt at de er åpne for å kunne vurdere vindkraftverk i Dalbygda. De mener konsekvensutredningen i stor grad er dekkende og i samsvar med vedtatt utredningsprogram.

Fylkesutvalget i Rogaland fylkeskommune har vedtatt at de er imot tildeling av ytterligere vindkraftkonsesjoner i Rogaland fram til 2020. De mener det er stor sannsynlighet for at tiltaket vil komme i konflikt med andre arealbehov over tid. Videre skrives det at målet om 2,5 TWh vindkraft i Rogaland er oppnådd.

Fylkesmannen i Rogaland skriver i brev av 20.10.2013 at de frarår at det gis konsesjon til Dalbygda vindkraftverk. Det fremgår i uttalelsen at Fylkesmannen generelt er imot tildeling av flere konsesjoner til vindkraft i fylket. De påpeker at mer enn halvparten av konsesjonsgitte anlegg i Rogaland er i strid

med fylkesdelplan for vindkraft. De mener energimyndighetene må avvente med å gi ytterligere konsesjoner frem til det er dokumentert et behov for videre samfunnsøkonomisk vindkraftutbygging.

Flere høringsinstanser er bekymret for tiltakets virkninger for friluftsliv og landskap, i tillegg til virkninger for rovfugl og andre fuglearter. Videre har flere vektlagt nødvendigheten ved å vurdere sumvirkninger fra flere vindkraftprosjekter i regionen.

3.5 Innsigelser

Fylkesrådmannen i Rogaland v/ kulturavdelingen fremmet i høringsperioden administrativ innsigelse til Dalbygda vindkraftverk. Innsigelsen er fremmet på bakgrunn av at fylkeskommunen ikke har hatt anledning til å foreta befaringsplanarbeid, samt vurdert behovet for gjennomføring av undersøkelser jf. kulturminneloven § 9. Videre påpekes det at Riksantikvaren ikke har fått mulighet til å avgjøre om undersøkelsen kan utsettes etter konsesjonsvedtak. Den administrative innsigelsen er også fremmet på bakgrunn av at konsesjonssøknaden ikke har klargjort i hvilken grad tiltaket vil berøre registrerte automatisk fredete kulturminner langs adkomstveg til vindkraftverket.

Som svar på vår forespørsel av 21.11.2014 om videre behandling av den administrative innsigelsen og om fylkeskommunen ønsker å avholde et innsigelsesmøte, skriver fylkeskommunen i brev av 04.12.2014 at innsigelsen opprettholdes. Fylkeskommunen verken avkrefter og bekrefter om det er ønskelig med et innsigelsesmøte.

For NVEs vurdering av § 9- undersøkelser og virkninger for kulturminner langs atkomstveg vises det til kapittel 4.5 om kulturminner og kulturmiljø.

Innsigelser som ikke blir trukket i løpet av klageperioden vil, sammen med eventuelle klager på vedtaket, føre til at saken oversendes Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse.

4 Tematisk vurdering av Dalbygda vindkraftverk

NVE vil i dette kapittelet gi en tematisk vurdering av Dalbygda vindkraftverk med tilhørende infrastruktur. Det er tatt utgangspunkt i hovedalternativet for utbygging. Fordeler og ulemper ved tiltaket vil veies opp mot hverandre i den samlede vurderingen presentert i kapittel 5.

4.1 Vindressurser, økonomi og produksjon

Det er ikke målt vind i området hvor Dalbygda vindkraftverk planlegges. På grunnlag av vinddata fra nærliggende vindmålestasjoner (Vats og Haugesund flyplass) er middelvind i området estimert til 7,6 m/s i 80 meters høyde. Planområdet ligger ca. 30 km fra kysten og har en høyde på 300-400 moh. Terrenget i og rundt planområdet er kupert, med bratt helning ned mot Dalbygda. Tiltakshaver skriver i søknaden at det komplekse terrenget fører til usikkerhet knyttet til turbulens i planområdet. I løpet av høsten 2014 ble det satt opp målemast i planområdet med en høyde på 80 meter.

Tiltakshaver har søkt om konsesjon for et vindkraftverk med 10-14 vindturbiner med størrelse på 2,3-3 MW, noe som kan gi en samlet installert effekt på inntil 42 MW. I søknaden er det lagt til grunn et alternativ med 13 vindturbiner hver med nominell effekt på 2,3 MW, som gir en samlet installert effekt på 29,9 MW. Tiltakshaver har i brev av 07.03.2014 presisert at det søkes om total installert effekt på inntil 55 MW med bakgrunn i at det kan være aktuelt med vindturbiner med en nominell effekt på inntil 4 MW. Dette kan gi en årlig produksjon på ca. 165 GWh.

Det omsøkte alternativet er beregnet til å ha brukstid på ca. 3070 fullasttimer per år, og årsproduksjonen er estimert til 92 GWh. Investeringskostnadene anslås til 349 millioner kroner. Dette

tilsvarende en kostnad på 11,6 millioner kroner per MW. Vindkraftverket planlegges tilknyttet til 66 kV regionalnettet som går sørøst for planområdet.

I tilleggsutredninger tilsendt NVE 07.03.2014 ble det lagt frem to alternativer for nettilknytning. Alternativ 1 er en T-avgreining fra eksisterende 66 kV luftledning mellom Åmososen og Yrkje og inn til ny transformatorstasjon i vindkraftverket. Ny luftledning vil ha en lengde på ca. 700 meter inn til transformatorstasjonen. Alternativ 2 går ut på at 66 kV luftledningen innsløyfes i ny transformatorstasjon i vindkraftverket.

NVEs vurdering:

NVEs vurdering av økonomien til Dalbygda vindkraftverk tar utgangspunkt i det omsøkte alternativet, vindforhold i planområdet, infrastrukturkostnader og drifts- og vedlikeholdskostnader. Den estimerte årsmiddelvinden (7,6 m/s) samsvarer med Kjeller Vindteknikk's kart over vindkraft i Norge. Ising i planområdet vil ifølge Kjeller vindteknikk's isingskart ligge på rundt 51-100 timer i året. Dette karakteriseres som sporadisk til lett ising. Kjeller Vindteknikk's kart over RIX-verdier viser 20-40 %. Etter vår vurdering er det noe usikkerhet forbundet med produksjonsestimatet på grunn av forhold som stormhyppighet og turbulens. Når det gjelder drifts- og vedlikeholdskostnader vil det erfaringsmessig ligge på rundt 14-17 øre/ kWh.

Topografien i området tilsier at det vil være noe utfordringer når det kommer til etablering av atkomstveg. Området er bratt og ulendt som gjør at det vil være nødvendig med skjæringer og fyllinger. Internveger i vindkraftverket vil derimot ha noe lavere kostnader sammenlignet med andre vindkraftverk da terrenget her ikke byr på noen store utfordringer. Samlet sett vil kostnader knyttet til atkomstveg og internveger etter vår vurdering være noe over middels sammenlignet med andre vindkraftprosjekter.

Det omsøkte alternativet er beregnet å ha en brukstid på 3070 fullasttimer per år, som gir en årsproduksjon på 92 GWh når installert effekt på 29,9 MW legges til grunn. Vi har valgt å ikke legge til grunn tiltakshavers henvendelse angående økt installert effekt på 55 MW, da vi mener en installert effekt på 42 MW vil kunne gi tilstrekkelig fleksibilitet for tiltakshaver når det gjelder valg av turbintype. Etter NVEs vurdering er det realistisk med rundt 3000 brukstimer, og bygging av alternativet med 42 MW vil da kunne gi en årsproduksjon på rundt 125 GWh. Kostnader knyttet til nettilknytning er etter vår vurdering lave sammenlignet med andre vindkraftprosjekter.

NVE har ingen bemerkninger til tiltakshavers anslag på investeringskostnader. Vindturbinprisene er den sentrale kostnaden ved etablering av vindkraftverk, og disse prisene har falt de siste årene. Etter vår vurdering kan det være realistisk med en investeringskostnad på 11 millioner kroner per MW for Dalbygda vindkraftverk, noe som etter vår vurdering gjør at prosjektet er konkurransedyktig i det norsk-svenske sertifikatmarkedet.

Tiltakshavers vurdering av vindforholdene i planområdet tilsier en årsmiddelvind på 7,6 m/s i navhøyde. Etter NVEs vurdering er det realistisk med rundt 3000 brukstimer, og bygging av alternativet med 42 MW vil da kunne gi en årsproduksjon på rundt 125 GWh. På tross av usikkerhet knyttet til stormhyppighet og turbulens vurderer NVE prosjektet til å være et godt økonomisk prosjekt, og konkurransedyktig i det norsk-svenske sertifikatmarkedet.

4.2 Nettilknytning og systemtekniske forhold

Nettkapasitet

Vindkraftverkets nettilknytning planlegges til eksisterende 66 kV luftledning mellom Åmososen og Yrkje, som passerer sørøst for planområdet. Den 07.03.2014 mottok NVE tilleggsopplysninger om prosjektet der tiltakshaver la frem to alternativer for nettilknytning. Alternativ 1 er en T-avgreining fra eksisterende 66 kV luftledning Åmososen-Yrkje. Ny luftledning vil ha en lengde på ca. 700 meter inn til transformatorstasjonen i vindkraftverket. Alternativ 2 går ut på at 66 kV luftledningen innsløyfes i ny transformatorstasjon i vindkraftverket.

Det er planlagt flere nye vindkraftverk på Haugalandet samtidig som innmatningskapasiteten for ny produksjon i tilgrensende regionalnett er begrenset. Dersom all vindkraft på Haugalandet som har fått konsesjon bygges vil det ikke være kapasitet til Dalbygda vindkraftverk. Haugaland Kraft Nett er regionalnettseier og har plikt til å tilknytte nye produksjonsanlegg og om nødvendig investere i nettanlegg. Det foreligger i dag ikke nødvendige utredninger for hvilke tiltak som eventuelt må gjøres i regionalnettet for å kunne gi tilknytning av Dalbygda vindkraftverk. I kraftsystemutredningen (KSU) for Sunnhordland og Nord-Rogaland er det opplyst om at Haugaland Kraft Nett gjennomfører på nåværende tidspunkt en utredning for ulike nettløsninger i regionalnettet. Utredningen er forventet å være ferdig i løpet av 2014. I KSU 2014 er det kommentert at en ombygging fra 66 kV til 132 kV bør vurderes ved utbygging av større deler av planlagt ny kraftproduksjon. Ettersom utredningen til Haugaland Kraft Nett ikke foreligger per dags dato er det ikke mulig å vurdere hvilken tilknytningsløsning som er hensiktsmessig for å knytte til Dalbygda vindkraftverk, da valg av tilknytningsløsning vil være avhengig av utvikling av regionalnettet.

Det finnes flere muligheter for å øke kapasiteten i nettet. Hvilken løsning som vil være mest samfunnsmessig rasjonell er avhengig av total mengde ny produksjon som realiseres. Løsningene rangerer fra endret drift av regionalnettet til større oppgraderinger som innebærer ombygging og eventuelt nybygging av linjer og transformatorstasjoner. NVE vil følge opp at Haugaland Kraft Nett leverer nødvendige utredninger og eventuelle søknader om konsesjon for å kunne tilknytte planlagt og konsesjonsgitt produksjon i regionalnettet. Når det gjelder den omsøkte nettilknytningen for Dalbygda vindkraftverk vil begge alternativer etter vår vurdering medføre beskjedne virkninger for miljøet jf. tematiske konfliktvurderinger i det følgende.

Det er i dag knyttet usikkerhet til valg av endelig løsning for oppgradering av regionalnettet. Vedtak om konsesjon for nettilknytning av Dalbygda vindkraftverk kan tidligst treffes når nødvendige utredninger av regionalnettet foreligger eller når nødvendige konsesjonssøknader av regionalnettet tas til behandling i NVE. Nettilknytningen etter begge alternativer vil etter NVEs vurdering medføre beskjedne virkninger for miljøet jf. tematiske vurderinger i det følgende.

4.3 Forhold til andre planer

Tiltaket er lokalisert i nærheten av andre planlagte vindkraftverk, og samlede virkninger av flere vindkraftverk og kraftledninger i området er vurdert under relevante temaer.

Fylkesdelplan for vindkraft i Rogaland

Miljøverndepartementet og Olje- og energidepartementet har i *Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftverk* (T-1458) oppfordret fylkene til å utarbeide regionale planer for vindkraft. Det er videre gitt anbefalinger om hvordan slike planer bør innrettes. I henhold til retningslinjene skal godkjente regionale planer være retningsgivende for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i

fylket. Godkjente regionale planer skal inngå i grunnlaget for NVEs behandling av enkeltprosjekter lokalisert innenfor fylkesdelplanens utredningsområdet. I følge retningslinjene bør søknader som er lokalisert i områder som i planen er vurdert til å være spesielt konfliktfylte, normalt ikke imøtekommes. NVE må imidlertid alltid foreta en konkret vurdering av alle fordeler og ulemper i hvert tilfelle, inkludert mulighetene for avbøtende tiltak.

Rogaland fylkeskommune har utarbeidet en fylkesdelplan for vindkraft. Denne planen ble vedtatt av Fylkestinget 18.09.2007, og godkjent av Miljøverndepartementet 08.01.2009. I fylkesdelplanen er ytre del av fylket delt opp i ja-, kanskje- og nei-områder. Dalbygda vindkraftverk planlegges i et nei-område, og konfliktgraden er vurdert til å være stor for blant annet tema som landskap og friluftsliv.

Flere høringsinstanser mener fylkesdelplanen bør vektlegges i NVEs vurderinger, da den kan være et virkemiddel for å se tiltaket i et større perspektiv. NVE vil understreke at vindkraftprosjekter vurderes på grunnlag av konkrete virkninger, og at konsekvensutredninger for enkeltprosjekter er grundigere enn utredningene som er lagt til grunn i fylkesdelplanen. Fylkesdelplanen for vindkraft er et retningsgivende verktøy, og ikke en bindende plan.

Fylkesdelplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (FINK)

FINK gir en oversikt over viktige områder for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern i fylket. Planområdet for Dalbygda vindkraftverk inngår i et område som i fylkesdelplanen er vist som *turområde hvor allmenne friluftslivsinteresser bør gis prioritert*. I uttalelse fra Haugesund turistforening (HT) er FINK vektlagt. HT anmoder NVE om å følge planens anbefalinger. NVE viser i den sammenheng til kapitlene 4.4 om landskap og 4.6 om friluftsliv der visuelle virkninger og virkninger for friluftsliv er vurdert.

Kommuneplanens arealdel

I kommuneplanen er det aktuelle planområdet vist som uavklart med bakgrunn i innsigelse fra Fylkesmannen og fylkeskommunen som ble fremmet under høring av kommuneplan i 2012. Fylkesmannen og fylkeskommunen har fremmet innsigelsen da det aktuelle området som ble avsatt til vindkraft, inngår i et nei-område i Fylkesdelplan for vindkraft i Rogaland. Rådmannen i kommunen påpeker at meklingen ikke er påbegynt da Fylkesmannen vil avvente til NVE har behandlet konsesjonssøknaden. Kommunen godkjente kommuneplanen i 2012 uten å avklare arealbruken for området. Som følge av dette er det arealformålet fra forrige kommuneplan som er juridisk bindende for planområdet (LNF-område).

NVE konstaterer at planområdet inngår ifølge FINK i et viktig turområde hvor allmenne friluftslivsinteresser bør gis prioritert. I kommuneplanen er det aktuelle planområdet vist som uavklart med bakgrunn i innsigelse fra Fylkesmannen og fylkeskommunen. Innsigelsen er fremmet da det aktuelle området som ble avsatt til vindkraft, inngår i et nei-område i Fylkesdelplan for vindkraft i Rogaland. Fylkesmannen vil avvente meklingen til NVE har behandlet konsesjonssøknaden. Som følge av dette er arealformålet fra forrige kommuneplan juridisk bindende (LNF-område).

4.4 Landskap og visuelle virkninger

I følge Norsk institutt for skog og landskap sitt nasjonale referansesystem ligger planområdet i to landskapsregioner, nr. 21 *Ytre fjordbygder på vestlandet*, og nr. 22 *Midtre bygder på vestlandet*. Planområdet er lokalisert på et fjellplatå 300-400 moh., ca. 1.8 km fra Skjoldastrauen. Det fremgår av konsekvensutredningen av plan- og influensområdet representerer en «typisk» utforming for

regionen, med lave og småkupert hei-landskap i vest til det mer helhetlige storskala fjord- og fjellandskapet i øst. Viktige trekk i landskapet er knyttet til kontrasten mellom tradisjonelt kulturlandskap og den moderne næringsutviklingen.

I fagutredningen er influensområdet delt in i sju delområder på bakgrunn av landskapskarakter. Delområdene er verdivurdert i henhold til ny metodikk i *Landskapsanalyse – Metode for vurdering av landskapsvirkninger ved utbygging av vindkraftverk* (utkast 2010).

Det fremgår av fagutredningen at ingen delområder er vurdert til å ha stor eller svært stor verdi. Delområde 3 Storavatnet – Romsalandsvågen, er vurdert til å ha høyest verdi; *middels/ stor verdi*. Landskapsområdet Storavatnet – Romsalandsvågen er i fagutredningen beskrevet som et variert småskala landskap med en rekke idylliske landskapsrom. Området innehar strandlinje, små bukter, holmer, mindre gårder med tilhørende jordbruk, og både ferskvann og sjø. I Rogaland fylkeskommunes rapport *Vakre landskap i Rogaland (1996)* er området gitt *meget høy landskapsverdi/ nasjonal interesse*. Samlet er vindkraftverket vurdert til å gi *middels negative konsekvenser* for landskapet.

Det fremgår i fagutredningen at atkomstvei og internveier vil medføre *liten negativ konsekvens* for landskapet. Atkomstveien planlegges i et relativt bratt terreng som vil kreve flere fyllinger og skjæringer, men etter revegetering vil den oppleves som en skogsvei på lik linje med flere andre veier i området. Tiltakets nettilknytning vil gi ubetydelige konsekvenser for landskapet da det planlegges knyttet til den eksisterende 66 kV-ledningen som går vel en 600 meter sør for planområdet.

Nærmeste tettsted er Skjoldastraumen som ligger i et trangt fjordløp mellom Herviksfjorden og Skjoldafjorden/ Grindafjorden i nord. Denne fjorden er et dominerende innslag i landskapet og Skjoldastraumen med saltvannsslusene er en kjent attraksjon i området. Skjoldastraumen er i fagutredningen et eget delområde der landskapskarakteren er beskrevet som et historisk kommunikasjonsknutepunkt. Miljødirektoratet påpeker at Dalbygda vindkraftverk er planlagt tett inntil Skjoldastraumen tettsted. Fra tettstedet vil flere av vindturbinene være synlige og dermed påvirke landskapskarakteren negativt. Videre skriver de at vindkraftverket vil ha en eksponert plassering i landskapet, noe som medfører at tiltaket vil påvirke et stort område på Haugalandet.

Haugesund turistforening er uenig i utreders vurdering av at Dalbygda vindkraftverk vil være et naturlig element i det fremtidige landskapet med bakgrunn i konsesjonsgitte og konsesjonssøkte vindkraftverk på Haugalandet. De mener en realisering av flere vindkraftverk vil medføre betydelige virkninger for landskapet. Flere høringsinstanser mener det bør gjøres en samlet vurdering av flere vindkraftprosjekter i området (Bukkanibba, Døldarheia og Dalbygda). Det påpekes av planlagte vindkraftverk i Vindafjord og Tysvær kommuner har overlappende influensområder, dvs. områder hvor flere vindkraftverk vil være synlige.

NVEs vurdering:

Etter NVEs vurdering vil etablering av Dalbygda vindkraftverk endre landskapet både lokalt og regionalt. Lokalt sett vil vindkraftverket være et element som vil endre landskapsopplevelsen. For Dalbygda, Skjoldastraumen, og for områder langs vestsiden av Skjoldafjorden (inkludert delområdet Storavatnet-Romsalandsvågen) vil hele eller deler av vindkraftverket være synlig. Vestsiden av fjordløpet har naturlig utsyn mot fjellområdet hvor vindkraftverket planlegges. Vindkraftverket vil oppleves som en kontrast til det helhetlige kulturlandskapet i influensområdet.

I vår vurdering av virkninger for landskapet vektlegges vindkraftverkets skala, og hvilken betydning den vil ha for den visuelle opplevelsen. Landskapsform og terrengvariasjon er sentrale faktorer for

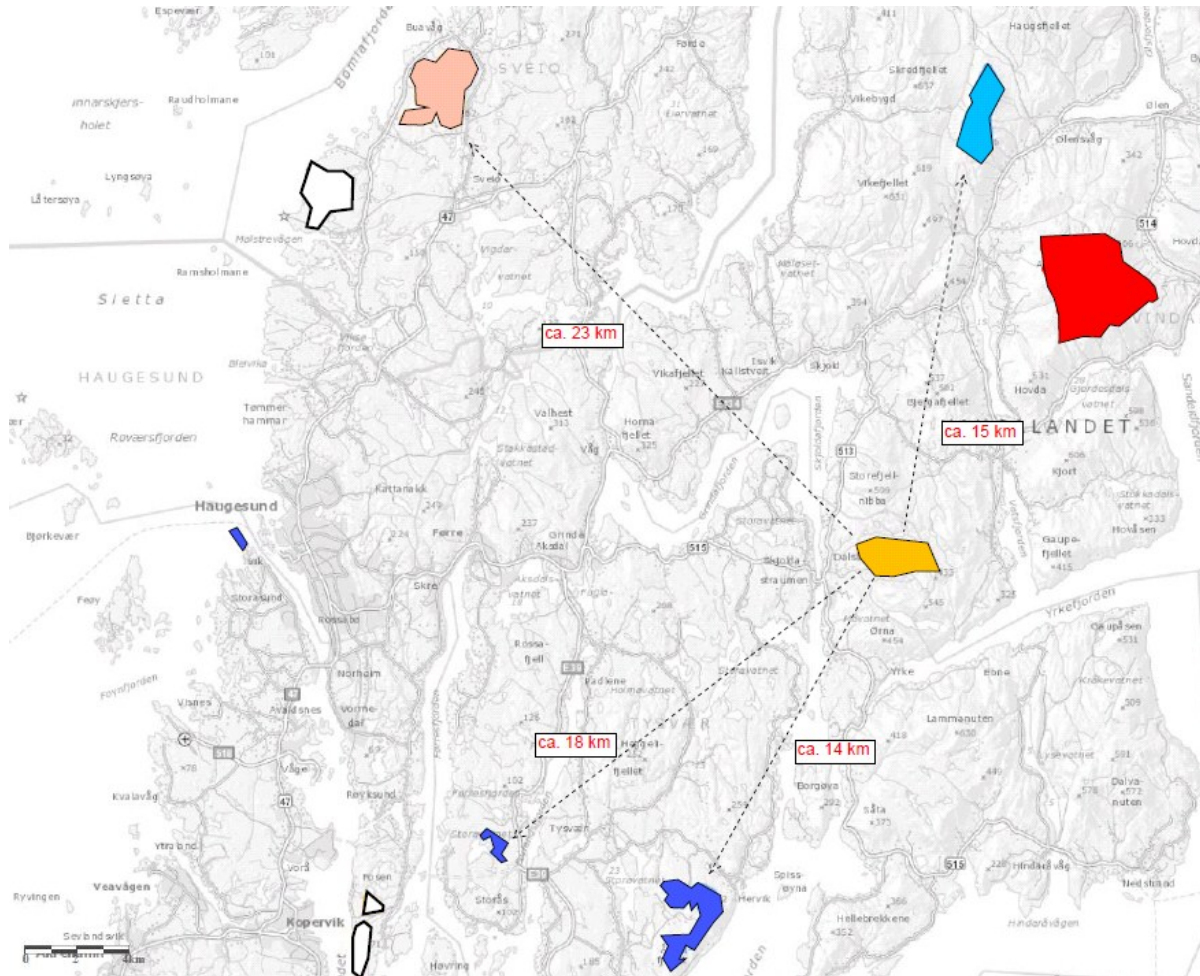
vurdering av tiltakets skala. Etter vår vurdering er Dalbygda vindkraftverk planlagt i et variert og storskala landskap, noe som vil kunne redusere vindkraftverkets dominans i landskapet. Vindkraftverket vil ha en avstand på ca. 2 km fra Skjoldastraumen sentrum, og store deler av fjordløpet. En avstand på 2 km medfører at vindmøllene vil være relativt store i landskapet, men terreng og vegetasjon vil kunne dempe de visuelle virkningene noe. Når det gjelder for områder øst for vindkraftverket (eks. tettsteder langs Vatsfjorden), vil fjelltopper som Jamnafjellet, Lindekulten og Strandfjellet begrense de visuelle virkningene noe da disse ligger høyere i terrenget enn hvor vindkraftverket planlegges.

Tiltaket planlegges tilknyttet til eksisterende ledning som går sør for planområdet. Nettilknytningen vil være ca. 700 meter lang fra transformatorstasjon i planområdet til eksisterende 66 kV ledningen. Etter vår vurdering vil nettilknytningen medføre beskjedne virkninger for landskapet. Atkomstvei og internveier er sentrale elementer når det kommer til et vindkraftverks påvirkning på landskapskarakteren, men med god planlegging og revegetering mener vi at veianleggets dominans i landskapet vil avta over tid. Ved en eventuell konsesjon vil vi sette vilkår om utarbeidelse av en miljøtransport og anleggsplan der tiltakshaver skal beskrive hvordan landskaps- og miljøforhold skal ivaretas i anleggs- og driftsperioden.

Haugesund turistforening er uenig i utreders vurdering av at Dalbygda vindkraftverk vil være et naturlig element i det fremtidige landskapet med bakgrunn i konsesjonsgitte og konsesjonssøkte vindkraftverk på Haugalandet. Etter vår vurdering vil et vindkraftverk uansett være et kontrastfylt arealinngrep i et landskap med lite tekniske inngrep fra før. Ved en eventuell etablering av samtlige konsesjonsgitte og omsøkte vindkraftverk på Haugalandet, vil det etter vårt syn gi vesentlige sumvirkninger for landskapet. Videre henvises det til kapittel 4.4.1 hvor sumvirkninger fra flere vindkraftverk er vurdert. Vi har i behandling av vindkraftverk på Haugalandet vektlagt sumvirkninger på landskap der vi har tatt utgangspunkt i at samtlige vindkraftverk realiseres.

Etter NVEs vurdering vil en eventuell utbygging av Dalbygda vindkraftverk endre landskapskarakteren både lokalt og regionalt. Lokalt vil vindkraftverket endre landskapsopplevelsen for områder i Dalbygda, Skjoldastraumen og store deler av Skjoldafjorden. NVE vil legge vekt på dette i den samlede vurderingen av tiltaket. Landskapets skala og variasjon vil etter NVEs vurdering redusere vindkraftverkets visuelle dominans for enkelte berørte områder.

NVEs vurdering av sumvirkninger av flere vindkraftverk i området:

Figur 2: Kart over meldte, søkte og konsesjonsgitte vindkraftverk på Haugalandet. Døldarheia vindkraftverk (i rødt) fikk avslag. Bukkanibba vindkraftverk fikk tildelt konsesjon og er påklagd (i blått øverst- 10 turbiner). Dalbygda vindkraftverk er markert i gult (10-14 turbiner). Storøy, Gismarvik og Tysvær vindkraftverk er markert i mørkeblått, og har endelig konsesjon. Ryvarden og Sveio vindkraftverk (tildelt utredningsprogram) ligger i Sveio kommune. Ryvarden vindkraftverk er trukket (innrammet i svart nord for Haugesund). Ved Kopervik liker Arafjellet vindkraftverk som ble meldt i 2007. Utredningsprogram ble fastsatt i 2008.

Etter NVEs vurdering vil en eventuell realisering av samtlige vindkraftverk som er fremmet på Haugalandet gi vesentlige virkninger for både friluftsliv og landskap. I influensområdet til Dalbygda vindkraftverk er det tildelt konsesjon til Bukkanibba, Gismarvik og Tysvær vindkraftverk. Samtidig som det ble gitt konsesjon til Bukkanibba vindkraftverk i Vindafjord kommune, ble det gitt avslag til Døldarheia vindkraftverk i samme kommune. De tre konsesjonsgitte vindkraftverkene ligger innenfor en radius på 20 km og vil ha overlappende influensområder.

I juni 2014 fastsatte NVE utredningsprogram for to vindkraftverk i Sveio kommune, Hordaland fylke (Ryvarden og Sveio vindkraftverk). NVE anmodet i brev av 10.06.2014 Solvind Prosjekt AS om å trekke vindkraftmeldingen på Ryvarden med grunnlag i blant annet nærhet til Ryvarden kulturfyrtårn og virkninger for friluftslivet i området. Tiltakshaver bekreftet i brev 10.06.2014 at de trekker meldingen. Vi vurderer likevel det som relevant å inkludere Sveio vindkraftverk (Norsk Vind Energi AS) som er meddelt utredningsprogram, i en vurdering av sumvirkninger på Haugalandet. Tiltaket vil kunne

fungere som et bindeledd mellom Midtjellet vindkraftverk i Fitjar kommune i Hordaland, og omsøkte vindkraftverk på Haugalandet i Rogaland.

Døldarheia vindkraftverk fikk den 02.07.2014 avslag på søknad om konsesjon med begrunnelse i blant annet at vindkraftverket vil forsterke sumvirkningene på Haugalandet for tema landskap og friluftsliv. Tiltaket ville ha fungert som et visuelt bindeledd mellom influensområdene til Bukkanibba og Dalbygda vindkraftverk.

Som nevnt over vil enkelte områder få visuelle virkninger fra flere vindkraftverk, noe som forsterker vindturbinenes dominans i landskapet. Det er sannsynlig at turopplevelsen i enkelte friluftslivsområder blir forringet for personer som ønsker ro og uberørt natur. Noen steder vil også vindkraftverkene kunne sees i silhuett, noe som vil forsterke den visuelle virkningen.

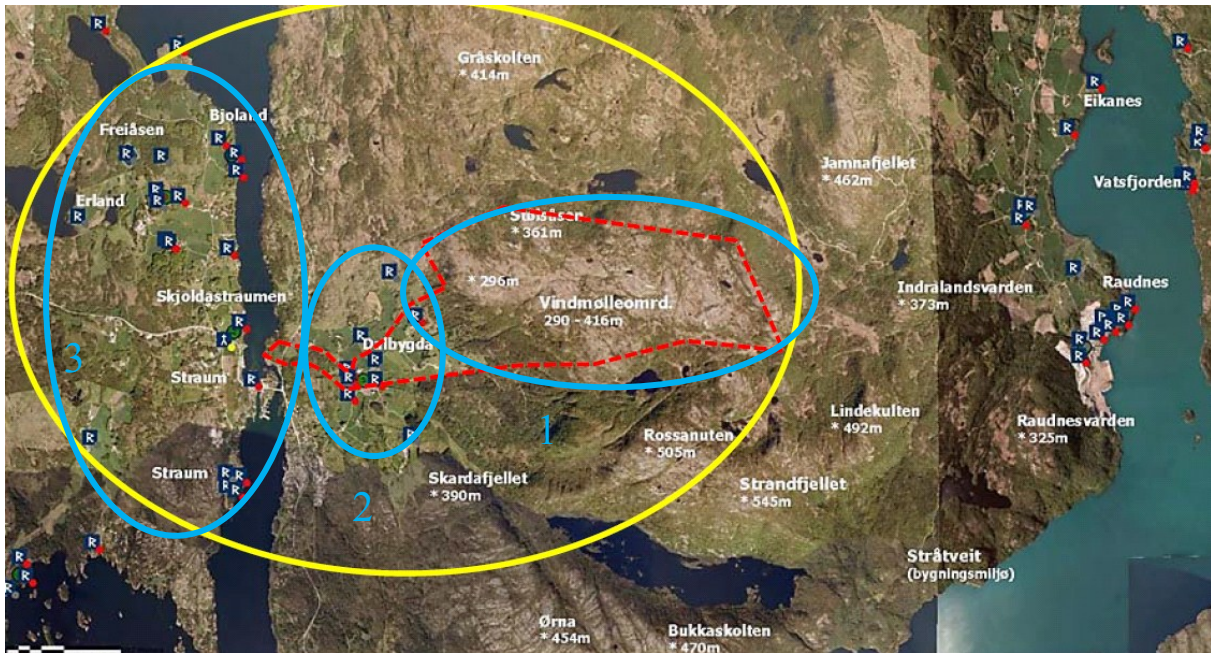
Når det gjelder visuelle virkninger mener vi imidlertid at avstanden fra et vindkraftverk er en avgjørende faktor. Et vindkraftverk som ligger over 10 km unna vil virke mindre dominerende i landskapet. Friluftslivsutøvere vil kunne se både Bukkanibba og Dalbygda vindkraftverk fra enkelte turdestinasjoner i influensområdet. Imidlertid vil avstanden være så pass stor (ca. 15 km) at vindturbinenes visuelle dominans avtar. Dette gjelder også for Dalbygda vindkraftverk sin nærhet til Gismarvik og Tysvær vindkraftverk i samme kommune. Visuelle virkninger vil også være subjektivt i den forståelse at enkelte brukergrupper vil ha større aksept for slike inngrep enn andre.

Vi vil understreke at det foreligger mange planer om vindkraftverk på Haugalandet. Dersom de fleste av disse planene realiseres, kan landskapet på Haugalandet oppleves som preget av vindturbiner. Flere høringsinstanser er negative til en slik utvikling. Sumvirkninger av flere vindkraftverk er noe NVE vil vektlegge i saksbehandlingen av Dalbygda vindkraftverk.

4.5 Kulturminner og kulturmiljø

Det fremgår i fagutredningen at det ikke er kjente automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet. I øvre del av planområdet finnes rester av tidligere historisk bruk, som blant annet beite og torvuttak. Utreder skriver at det kan være et potensial for funn av automatisk fredete kulturminner i planområdet.

I fagutredningen er tiltakets influensområde delt inn i to delområder med utgangspunkt i synlighetskart av vindkraftverket. Vindkraftverket vil være mest synlig nordvest over mot kulturlandskapet i Dalbygda og videre mot områder langs Skjoldafjorden.

Figur 2: kart over planområdet (innrammet i rødt) og influensområdet (gul sirkel). Automatisk fredete kulturminner er markert med bokstav R. Blå sirkler indikerer delområder som blir visuelt påvirket av vindkraftverket; delområde 1-planområdet, delområdet 2-Dalbygda og delområde 3-området rundt Skjoldastraumen.

I Dalbygda (delområde 2) er det flere automatisk fredete kulturminner. To fredete kulturminner er gitt *middels til høy verdi*; Løyningshaugane og Litlaskog som begge er lokale gravhauger. Videre er det registrert gravhauger som er vurdert til *middels verdi* på gårdene Mehus og Ikdal. Det er flere SEFRAK-registrerte bygninger i området. Dalbygda består av flere gårder der eldste gård (Ikdal) er fra eldre jernalder. Flere andre gårder er fra høgmiddelalderen. Det er funnet spor etter boplasser i området, som tyder på at det har vært bosetnings- og aktivitetsområde også før gårdsdanningen. Flere av de fredete kulturminnene og SEFRAK-registrerte bygningene ligger langs planlagt vegtrase til vindkraftverket. Utreder skriver at det er et potensial for ytterligere funn av kulturminner i området, men det er foreløpig ingen kjente indikasjoner på at det skal finnes flere gravhauger eller andre større arkeologiske funn i bygda.

I delområde 3 er de viktigste automatisk fredete og nyere tids kulturminner lokalisert på vestsiden av Skjoldafjorden, med en avstand på inntil 4 km fra planområdet. Kulturminnene langs Skjoldastraumen består av gravhauger fra bronsealderen og jernalderen, i tillegg til boplasser. På Erland er det et kulturmiljø som består av flere godt bevarte og autentiske kulturminner. Til sammen er disse kulturminnene av høy informasjonsverdi om kulturhistorien i området. Utreder har vurdert delområdet i sin helhet til å være av *stor verdi*. Enkelte av de registrerte kulturminnene vil ha visuelle kontakt med vindkraftverket, men i de fleste tilfeller vil vegetasjon og topografi redusere den visuelle virkningen.

I administrativ innstilling fra Fylkesrådmannen v/ kulturavdelingen i Rogaland blir det påpekt at det er registrert kulturminnefelt nært opptil traseen for adkomstvei. Hvis adkomstveien blir utvidet mot vest i en senere detaljplan, vil den komme i direkte kontakt med automatiske fredete kulturminner. Ved en eventuell konsesjon mener fylkeskommunen at NVE bør sette vilkår om at utvidelsen av veien på strekningen forbi fornminnefelt ID 24911 skal skje mot øst (nordøst), og at kulturminnefelt gjerdes inn før anleggsstart og vedvarer under hele anleggsperioden. Videre skriver kulturavdelingen at det er nødvendig å gjennomføre kulturhistoriske registreringer iht. kulturminneloven § 9 før videre

behandling av søknaden. Riksantikvaren har ikke utført tematisk konfliktvurdering av kulturminner og kulturmiljø for Dalbygda vindkraftverk.

Haugesund turistforening skriver at flere kulturminner i området er av høy pedagogisk verdi for elever ved Straumen skole, og at opplevelsen av kulturminnet ved Bjolandskjerringa og jernaldertuftene (ca. 2,5 km unna vindkraftverket) vil bli sterkt påvirket og den pedagogiske verdien redusert.

NVEs vurdering:

Dalbygda vindkraftverk vil ikke gi direkte virkninger for kjente automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet. Vi forutsetter at eventuelle funn av kulturminner som gjøres ved gjennomføringen av tiltaket straks skal varsles Rogaland fylkeskommune, og at alt arbeid skal stanses inntil vedkommende myndighet har vurdert nærmere/dokumentert funnet, jf. kulturminneloven § 8.

Vi slutter oss til utreders vurdering om at tiltaket vil gi visuelle virkninger for flere registrerte kulturminner og kulturmiljø i influensområdet, spesielt for kulturminner i Dalbygda og langs vestsiden av Skjoldafjorden (inkl. Erland). For kulturminner og kulturmiljø er den pedagogiske verdien, bruksverdien og opplevelsesverdien sentrale i verdivurderingen. Vi mener en eventuell etablering av Dalbygda vindkraftverk ikke vil endre disse verdiene. Vindkraftverkets visuelle virkninger kan påvirke opplevelsesverdien for enkelte kulturminner og kulturmiljø, men etter vår vurdering vil imidlertid landskapets topografi, vegetasjon og naturlig utsiktsretning begrense påvirkningen.

Fylkeskommunen har i sin uttalelse nevnt at det er flere automatisk fredete kulturminner som kan komme i direkte konflikt med traseen for atkomstvei til vindkraftverket. Vi kan slutte oss til fylkeskommunen om at dette kan unngås ved hjelp av planjusteringer. Dette skal beskrives i en miljø-, transport- og anleggsplan som skal godkjennes av NVE.

Når det gjelder § 9-undersøkelser mener vi disse bør foretas etter et eventuelt vedtak om konsesjon. Det faktiske arealet som bli berørt innenfor planområdet utgjør ca. 2-3 % av totalarealet, og det er derfor etter NVEs syn lite formålstjenlig å foreta utgravinger og prøvestikk før en vet hvilke områder som direkte blir berørt. NVE mener dagens praksis er hensiktsmessig ved etablering av vindkraftverk, og vil ved en eventuell konsesjon fastsette vilkår om at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 skal være oppfylt før anleggsarbeidene kan starte.

Den 1. desember 2013 ble det iverksatt nye rutiner for kulturminneregistreringer og konsesjonsbehandling av vindkraftverk. Fylkeskommunen skal under høring av melding vurdere om det er lavt, middels eller høyt potensial for funn av automatisk fredete kulturminner i planområdet. Der det er lavt potensial for funn, skal det ikke foretas undersøkelser. Der det er vurdert middels potensial for funn, skal undersøkelser skje etter konsesjonsvedtak. I de tilfellene der det er vurdert høyt potensial, skal undersøkelser utføres parallelt med konsekvensutredning av tiltaket, altså før endelig vedtak er fattet. NVE legger til grunn at de nye rutineene ikke gjelder for allerede omsøkte vindkraftprosjekter, og vil dermed ikke inngå i saksbehandlingsprosessen av Dalbygda vindkraftverk.

Vindkraftverket vil ikke gi direkte virkninger for kjente automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet. Realisering av Dalbygda vindkraftverk vil medføre visuelle virkninger for kulturminner og kulturmiljø i influensområdet, spesielt for kulturminner i Dalbygda og langs vestsiden av Skjoldafjorden. NVE mener imidlertid at landskapets topografi, vegetasjon og kulturminnenes naturlige utsiktsretning vil redusere vindkraftverkets visuelle påvirkning. NVE vil ikke legge vekt på tiltakets virkninger for kulturminner i den samlede vurderingen i kapittel 5.

4.6 Friluftsliv og reiseliv

I fagutredningen for friluftsliv kommer det frem at det er flere verdifulle friluftslivsområder i influensområdet til Dalbygda vindkraftverk. Skjoldastraumen som ligger vest for planområdet er et attraktivt område for friluftsliv, særlig ytre deler utenfor Skjoldastraumen er mye brukt til friluftslivsaktiviteter. Skjoldafjorden mellom Borgøy og Skjoldastraumen er variert med strandlinje, holmer, nes og lune viker. Det er bygd et stort antall hytter langs vestsiden av fjorden, med utsiktretning mot området hvor Dalbygda vindkraftverk planlegges. Vest for slusen i Skjoldastraumen ligger et opparbeidet friluftslivsområde, Notaflot, som er mye brukt som arrangement-sted for lokalbefolkningen. Planområdet for Dalbygda vindkraftverk er lite brukt til friluftsliv, og vindkraftverket vil ikke direkte berøre registrerte friluftslivsinteresser.

Dalbygda vindkraftverk er planlagt lokalisert innenfor et regionalt viktig friluftslivsområde jf. fylkesdelplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (FINK). Etter FINK er vindkraftverket planlagt i et område hvor «allmenne friluftslivsinteresser bør prioriteres». I fylkesdelplan for vindkraft i Rogaland (2007) er området vurdert til å ha stor konfliktgrad for friluftslivet.

Miljødirektoratet skriver at det er flere registrerte friluftslivsområder innenfor utredningsområdet som vil bli berørt av vindkraftverket. Skjoldafjorden mellom Borgøy ligger delvis eksponert mot vindkraftverket og brukes av tilreisende i regionen. Det regionalt viktige turmålet Lammanuten som ligger sør for planområdet, vil også bli visuelt påvirket.

Forum for natur og friluftsliv skriver at en utbygging av Dalbygda vindkraftverk vil berøre et svært viktig og populært friluftslivsområde. Nærområdet til vindkraftverket er mye brukt til ekskursjoner for skoler, i tillegg til andre brukergrupper. Haugesund turistforening skriver at Fiskevatnet, som ligger nordøst for planområdet, er blant annet en av turdestinasjonene for Straumen skole.

Flere høringsinstanser har påpekt at det er nødvendig med en samlet vurdering av omsøkte og konsesjonsgitte vindkraftverk på Haugalandet og sumvirkningene av disse. Miljødirektoratet skriver at en utbygging av omsøkte og konsesjonsgitte vindkraftverk vil medføre at friluftslivsmulighetene i nærmiljøet blir betydelig forandret. Friluftslivsbrukere må reise langt for å finne tilsvarende friluftslivsområder. Forum for natur og friluftsliv påpeker at en utbygging av både Bukkanibba og Dalbygda vindkraftverk vil påvirke de mest populære utfartsstedene for turgåere på Haugalandet.

NVEs vurdering:

Tiltakets virkninger for friluftsliv vil hovedsakelig være knyttet til visuelle virkninger. I denne sammenheng viser vi til kapittelet 4.4 om landskap og visuelle virkninger. Videre har NVE vurdert visuelle sumvirkninger i kapittel 4.4.1; vurdering av sumvirkninger av flere vindkraftverk i området.

NVE konstaterer at vindkraftverkets veganlegg og plassering av vindturbiner ikke vil beslaglegge turløyper i området, da de omtalte og registrerte turløypene til for eksempel Fiskevatnet eller Ørna, ligger utenfor planområdet. Etter vår vurdering vil vindkraftverket imidlertid kunne gi virkninger for friluftslivet i området, i form av støy og skyggekast da avstanden til de nærmeste turløypene vil være på ca. 400 m unna planområdet.

Dalbygda vindkraftverk vil visuelt påvirke verdifulle friluftslivsområder på Haugalandet. Området hvor vindkraftverket planlegges er omringet av flere turløyper som er mye brukt, både av tilreisende fra Haugesund og resten av Haugalandet. Vi vil imidlertid påpeke at avstanden fra vindkraftverket (eks. Notaflot som ligger 3 km unna), sammen med vegetasjon og topografi vil begrense vindkraftverkets dominans i landskapet. Ulike brukergrupper kan og ha forskjellig oppfatning av

endringene. Synlighet, støy og fare for ising vil imidlertid kunne påvirke eksisterende og fremtidig bruk av turløyper i umiddelbar nærhet til planområdet (eks. Fiskevatnet), spesielt for brukergrupper som ønsker stillhet og urørt natur.

Realisering av Dalbygda vindkraftverk vil medføre visuelle virkninger for friluftslivsområder i nærheten av planområdet. Omtalte turløyper som ligger nært til planområdet (Fiskevatnet og Ørna) vil ikke bli direkte berørt av vindkraftverket. Synlighet, støy og fare for ising vil imidlertid kunne påvirke eksisterende og fremtidig bruk av friluftslivsområder i nærhet til planområdet, spesielt for brukergrupper som ønsker stillhet og urørt natur. NVE vil vektlegge tiltakets virkninger for friluftsliv i den samlede vurderingen i kapittel 5.

4.7 Naturmangfold

Nedenfor følger en omtale og vurdering av vindkraftverkets virkninger for naturmangfold, inndelt etter undertemaene naturtyper og vegetasjon, fugl og andre dyrearter. Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldloven. I NVEs vurdering av søknaden om Dalbygda vindkraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5, og §§ 8-12. Avbøtende tiltak og utformingen av vindkraftverket vil spesifiseres nærmere i vilkår dersom det eventuell gis konsesjon. Tiltakshaver må bære kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12. NVE viser til vurdering av kunnskapsgrunnlaget for naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 8, i vedlegg 3.

Naturtyper og vegetasjon

Det fremgår i fagutredningen at planområdet hvor Dalbygda vindkraftverk planlegges er kupert med åser som stikker opp over skoggrensa. Området har innslag av innsjøer, små vassdrag og dalfører. Det er gjennomgående lite løsmasser og en fattig berggrunn. Influensområdet er hovedsakelig utmark bortsett fra gårdsdrift i Dalbygda, men bærer preg av kulturpåvirkning over lengre tid. Det er også plantet en del fremmede arter nær planområdet som Sitkagran og lerk. I planområdet er det forekomst av naturtypen kystlynghei, men ifølge utreder er den preget av uregelmessig skjøtsel og gjengroing. Innenfor planområdet er det ikke registrert verdifulle naturtyper. Naturverdiene knyttet til naturtyper og flora i utredningsområdet er satt til *små til middels stor*. Verdiene i selve planområdet er små. Verdier i influensområdet er hovedsakelig knyttet til små partier med rikere berggrunn og tilhørende rike skogsmiljøer lengst sør i influensområdet, og gamle kulturmarksenger i Dalbygda. Utreder har vurdert at det er et lavt potensial for funn av rødlistede arter i planområdet.

De mer verdifulle naturtypene som utreder har registrert i influensområdet vil ikke bli påvirket av en eventuell utbygging. Utreder har vurdert samlede konsekvens for anleggsfasen til *liten til middels negativ*. I driftsfasen vil ikke verdifulle naturtyper og arter direkte påvirkes av vindkraftverket. Samlet konsekvensgrad for anleggsfasen er vurdert til *middels negativ*.

NVEs vurdering:

Kystlynghei er en sterkt truet naturtype, men i dette tilfellet legger NVE til grunn av kystlyngheien i området er preget av gjengroing som er den største trusselen for denne naturtypen. Etter vår vurdering kan internveier føre til at skjøtelsesarbeid av kystlynghei kan bli lettere. Når det gjelder tiltakets påvirkning for kystlynghei vil NVE imidlertid påpeke at erfaring fra Høg-Jæren vindkraftverk viser at naturtypen kystlynghei kommer tilbake i grøfter og lignende etter anleggsfasen.

NVE konstaterer at den truede naturtypen kystlynghei finnes i planområdet til Dalbygda vindkraftverk. NVE legger til grunn at kystlyngheien er preget av gjengroing, noe som tyder på

at den er i dårlig hevd. Etter NVEs vurdering vil ikke tiltaket være i strid med forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer, jf. naturmangfoldloven § 4, eller for plantearter, jf. naturmangfoldloven § 5. NVE vil i en eventuell konsesjon fastsette vilkår om at det skal utarbeides en miljø- transport og anleggsplan, hvor det skal redegjøres for hvordan ulemper for naturtyper og vegetasjon/planter kan unngås ved plantilpasninger, jf. naturmangfoldloven § 12.

NVEs vurdering av virkninger for fugl

Nedenfor følger en omtale av aktuelle rødlisteder arter og andre relevante fuglearter, deres bestandssituasjon og vurdering av eventuelle virkninger tiltaket har for disse. Artene er enten registrert eller antatt å forekomme i plan- og/eller influensområdet.

Havørn:

Det fremgår av fagutredningen at det ikke er registret hekkeområder for havørn innenfor planområdet. Det er imidlertid hekkeområder for havørn i tiltakets influensområde, som ved Yrkesfjorden vest ca. 3 km unna planområdet. Miljødirektoratet og Rogaland fylkeskommune har vektlagt tiltakets virkninger for denne arten da tiltakets avstand fra hekkeområdene tilsier at planområdet blir brukt til næringssøk.

Havørn kan være utsatt for kollisjoner med vindturbiner. I oppsummeringen av NINAs forskningsprosjekt om havørn på Smøla vises det til at kollisjonsrisikoen er klart størst for ørn som har hekkelokaliteter i eller like ved planområdet, og at det er sannsynlig at eventuelle hekkelokaliteter i og nær planområdet blir forlatt som følge av etableringen av vindkraftverk. Vi konstaterer at det er registrert hekkende havørn i influensområdet til Dalbygda vindkraftverk, og at det er sannsynlig at planområdet inngår i artens næringssøk. Planområdet er 2,6 km² og representerer en svært liten del av artens areal for næringssøk. Etter vår vurdering vil tiltaket medføre en liten kollisjonsrisiko for arten. På dette grunnlag mener NVE at den lokale/regionale bestanden ikke vil bli påvirket av vindkraftverket, og at tiltaket derfor ikke vil være i strid med forvaltningsmålene for arten, jf. naturmangfoldloven § 5.

Kongeørn:

Det fremgår i fagutredningen at kongeørn hekker i influensområdet til Dalbygda vindkraftverk. Miljødirektoratet og Rogaland fylkeskommune har vektlagt tiltakets virkninger for arten da avstanden til hekkende kongeørn tilsier at planområdet blir brukt til næringssøk.

Kongeørn kan være utsatt for kollisjoner med vindturbiner, men den norske bestanden er i vekst. Arten var i 2008 oppført som nær truet, men ble tatt ut av rødlista i 2010. Den norske bestanden er vurdert å være livskraftig. Etter vår vurdering vil ikke vindkraftverket påvirke den lokale/regionale bestandsutviklingen selv om det kan medføre kollisjonsrisiko for enkeltindivider. På bakgrunn av at arten ikke lenger er truet, anser NVE at tiltaket ikke vil være i strid med forvaltningsmålene for kongeørn, jf. naturmangfoldloven § 5.

Vandrefalk:

Det fremgår i fagutredningen at vandrefalk hekker i influensområdet til vindkraftverket. Avstanden til vindkraftverket tilsier at arten bruker planområdet i varierende grad til næringssøk. Miljødirektoratet har vektlagt tiltakets virkninger for denne arten i uttalelsen til tiltaket.

Vandrefalkbestanden i Norge er anslått til 800-1000 par, og er i økning. Ut fra foreliggende kunnskap om arten i influensområdet kan det ikke utelukkes at vandrefalk jakter i planområdet. Vandrefalken kan være utsatt for kollisjoner med vindturbiner, men risiko for dette er etter vår vurdering liten. På

bakgrunn av at planområdet ikke inngår i et viktig funksjonsområde for vandrefalk, og at artsbestanden er i vekst, anser vi ikke at tiltaket vil være i strid med forvaltningsmålene for vandrefalk, jf. naturmangfoldloven § 5.

Hubro:

Hubrobestanden i Norge antas å være på mellom 350 og 600 par, og i Rogaland hekker trolig ca. 50-100 par. Arten er rødlistet som sterkt truet (EN). Det er ikke registrert hekkelokaliteter for hubro innenfor planområdet, men det er ifølge utreder en usikkerhet i hvor stor grad hubro bruker området til næringssøk. Miljødirektoratet har i uttalelsen vektlagt tiltakets potensielle virkninger for denne arten i området.

Det knyttes usikkerhet til om vindkraftverk vil medføre virkninger for hubro. Utredninger som er gjort i forbindelse med andre vindkraftprosjekter konkluderer med at hubroen hovedsakelig opererer i luftrom som gjør at den ikke er spesielt utsatt for kollisjoner med vindturbiner. NVE konstaterer at det ikke er registrert hekkende hubro i planområdet eller tiltakets influensområde. Siste registrerte observasjon av hubro i området var i 2010, ca. 18 km øst for planområdet på Litlehovda i Våg, Tysvær kommune. Videre fremgår det i fagutredningen og i høringsuttalelser at det er en usikkerhet knyttet til planområdets funksjon som næringsområde for arten. Etter vår vurdering tilsier artens flyhøyde at den ikke er spesielt utsatt for kollisjon med vindturbiner. Ut fra foreliggende kunnskap vil vindkraftverket etter NVEs vurdering ikke være i strid med forvaltningsmålene for hubro jf. naturmangfoldloven § 5.

Strandsnipe:

Det fremgår i fagutredningen at strandsnipe hekker ved Fiskevatnet som ligger ca. 600 m fra nærmeste turbin. Strandsnipe er rødlistet som nær truet (NT).

Den norske bestanden av strandsnipe er anslått til å være omtrent 150 000 par. Strandsnipe er ikke utsatt for kollisjon med vindturbiner, men kan påvirkes av forstyrrelser ved hekkelokaliteter. Etter vår vurdering tilsier avstanden fra hekkelokalitetene til planområdet at arten sannsynligvis ikke vil bli påvirket av vindkraftverket.

Storlom:

Det fremgår i fagutredningen at det er hekkeområder for storlom (NT) i influensområdet til vindkraftverket. Arten er observert ved Måvatnet, ca. 2 km unna planområdet, og ved Storavatnet på andre siden av Skjoldafjorden. Ut fra terreng og lokalisering av antatte hekkeområder og næringsområder for storlom antar utreder at arten også beveger seg gjennom planområdet. I uttalelse fra Miljødirektoratet er virkninger for denne arten vektlagt.

Storlom er rødlistet som nær truet. Arten er særlig sårbar for forstyrrelser i hekketiden, og det er påvirkning gjennom habitatsforstyrrelser som er hovedgrunnen til bestandsnedgang. På bakgrunn av at planområdet ikke inngår som et viktig funksjonsområde for arten, vil kollisjonsrisikoen etter vår vurdering være lav. Tiltaket vil etter vår vurdering ikke medføre virkninger for den lokale/regionale bestanden, og dermed ikke være i strid med forvaltningsmålene for storlom jf. naturmangfoldloven § 5.

Andre fuglearter:

Det fremgår i fagutredningen og gjennom høringsuttalelser at liryper hekker i planområdet. Liryper er en norsk ansvarsart. Erfaringer fra vindkraftverkene Smøla og Hitra viser at liryper er utsatt for kollisjoner med vindturbiner. Vi legger imidlertid til grunn at det ikke er registrert unnvikelseeffekt

eller bestandsnedgang som følge av disse vindkraftverkene. Bestandssituasjonen for liryper tilsier heller ikke at en eventuell nedgang for bestanden i planområdet vil være i strid med forvaltningsmålet for arten, jf. naturmangfoldloven § 5.

Videre fremgår det i fagutredningen at orrfugl (LC) og storfugl (LC) hekker i furuskogsområdene nedenfor planområdet. Området er ett av mange lokalt viktige hekke- og beiteområder for disse artene i regionen. Utreder vurderer vindkraftverket til å medføre marginale tapstall for artene i forhold til andre dødsårsaker for hønsefugler (kraftlinjer, jakt osv.), noe vi slutter oss til. Vi legger i tillegg vekt på at ingen av disse artene er rødlistet. Vindkraftverket vil ikke komme i direkte konflikt med artenes funksjonsområder. Etter vår vurdering vil ikke tiltaket være i strid med forvaltningsmålene for artene.

Med grunnlag i overnevnte mener vi at tiltaket ikke vil være i strid med forvaltningsmålene av artene, jf. naturmangfoldloven § 5.

Basert på fagutredningen, innspill og eksisterende kunnskap om fugl og vindkraftverk mener vi at det ikke er sannsynlig at Dalbygda vindkraftverk vil ha betydning for den lokale/regionale bestandsutviklingen for truede og sårbare fuglearter, jf. naturmangfoldloven § 5. Føre-var-prinsippet kommer derfor ikke til anvendelse. Virkninger for hvert enkelt fugleart er ikke vektlagt i den samlede vurderingen i kapittel 5.

NVEs vurdering av virkninger for andre dyrearter

Når det gjelder andre dyrearter fremgår det av fagutredningen at det er hovedsakelig hjort som befinner seg i plan- og influensområdet.

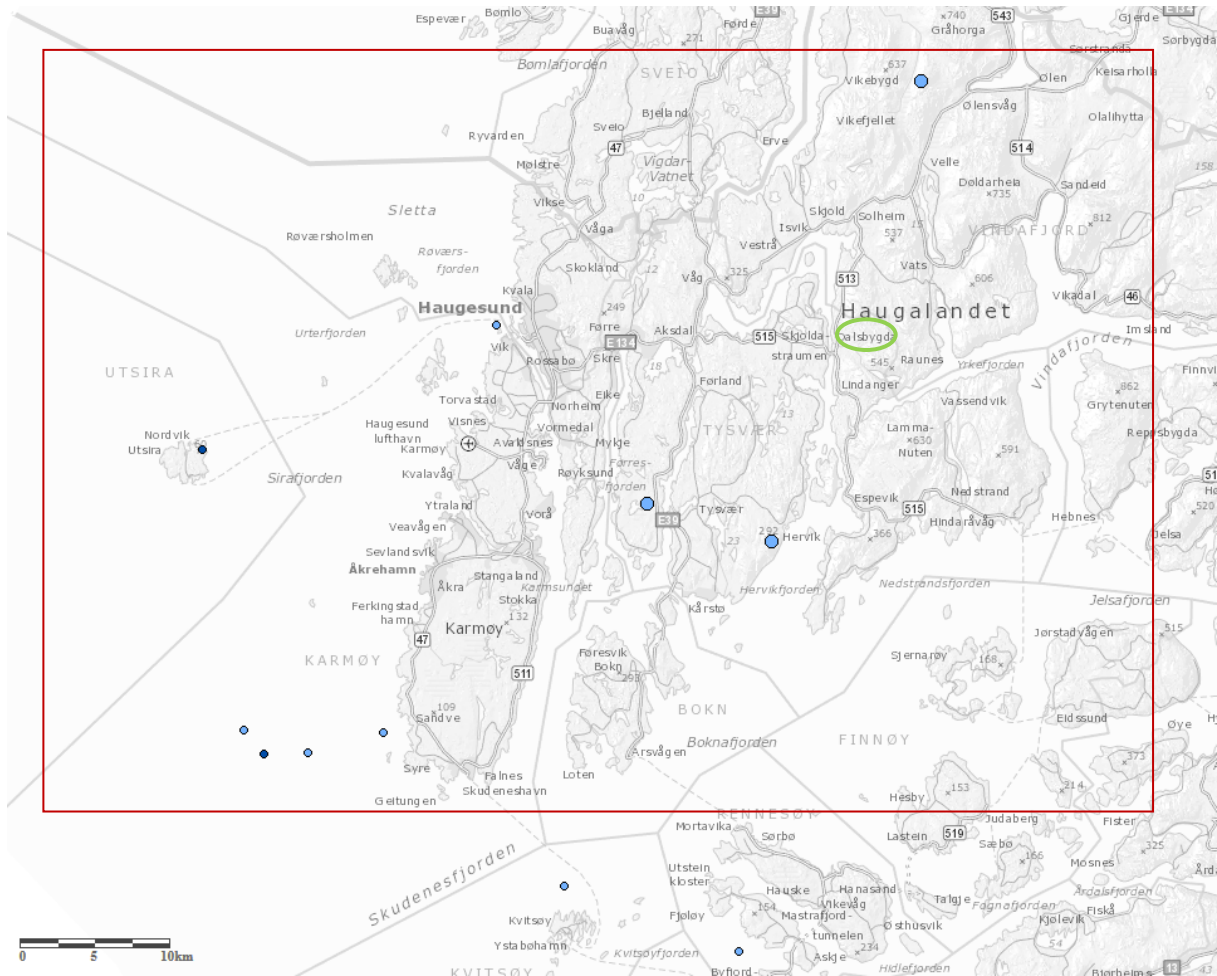
NVE legger til grunn at hjortedyr kan bli forstyrret av tiltaket, særlig i anleggsperioden. Når det gjelder driftsfasen viser erfaringer fra andre vindkraftverk at vilt tilpasser seg anlegget, og venner seg til de tekniske konstruksjonene over tid. Etter NVEs vurdering vil ikke tiltaket medføre vesentlige virkninger for hjortedyr og annen fauna.

Etter vår vurdering vil tiltaket ikke ha betydning for bestandsutviklingen av hjort eller andre dyrearter, og vil ikke bli vektlagt i den samlede vurderingen i kapittel 5.

Samlet belastning

I henhold til naturmangfoldloven § 10 skal påvirkning av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen økosystemet er eller vil bli påvirket av. I følge forarbeidene (Ot.prp. 52 (2008-2009) s. 381-382) er det effekten på naturmangfoldet som skal vurderes i prinsippet om samlet belastning, ikke det enkelte tiltaket. For å kunne gjøre dette er det nødvendig med kunnskap om andre tiltak og påvirkning på økosystemet, hvor det både skal tas hensyn til eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep. NVE vil først presentere inngrep som anses som relevante for vurderingene om samlet belastning. Deretter vurderes samlede virkninger for viktige naturtyper og arter som vil bli berørt av flere tiltak.

Vindkraftprosjekter i regionen

Figur 3: Kart over konsesjonsgitte og utbygde vindkraftverk nord for Boknafjorden. Dalbygda vindkraftverk er markert i grønt.

I Rogaland er det gitt konsesjon til 27 vindkraftverk, men bare fire (Høg-Jæren, Åsen II, Karmøy Hyvind og Utsira) er hittil etablert. Nord for Boknafjorden er det gitt konsesjon til fem landfaste vindkraftverk (Bukkanibba, Gismarvik, Tysvær, Utsira og Storøy), og fire offshore vindturbiner (utenfor Karmøy). Innenfor en radius på 20 km fra planområdet til Dalbygda vindkraftverk er det tre konsesjonsgitte vindkraftverk; Bukkanibba, Gismarvik og Tysvær vindkraftverk. Bukkanibba vindkraftverk ligger i Vindafjord kommune ca. 15 km fra Dalbygda vindkraftverk, og kan få inntil 10 vindturbiner. De to resterende ligger i samme kommune som Dalbygda vindkraftverk, med en avstand på ca. 18 og 14 km fra planområdet. Gismarvik kan få inntil 5 vindturbiner, og Tysvær vindkraftverk inntil 15 vindturbiner. Med utgangspunkt i avstand fra Dalbygda vindkraftverk velger vi å inkludere disse prosjektene i vurdering av samlet belastning på naturmangfold.

I tillegg er det tildelt utredningsprogram til Sveio vindkraftverk i Sveio kommune, ca. 23 km unna planområdet til Dalbygda vindkraftverk. Avstanden mellom dette vindkraftverket og Dalbygda er imidlertid såpass stor at NVE ikke vil vektlegges i vurdering av samlet belastning på naturmangfoldet.

Andre inngrep

NVE kjenner ikke til andre prosjekter som er av en slik karakter at de anses som relevante for vurdering av samlet belastning.

Samlet belastning for naturtyper

For tema vegetasjon og naturtyper konstaterer vi at det er registrert funn av den truede naturtypen kystlynghei innenfor planområdet. Vi legger imidlertid til grunn at kystlyngheien er preget av dårlig skjøtsel som har ført til gjengroing. Dette gjelder også for Bukkanibba og Tysvær vindkraftverk. Ved Gismarvik vindkraftverk har etablering av industriområdet ført til en vesentlig reduksjon av naturtypeverdiene innenfor det regulerte industriområdet.

Etter vår vurdering kan internveier i vindkraftverk føre til at skjøtelsesarbeid av kystlynghei kan bli lettere. Vi mener en eventuell utbygging av samtlige vindkraftverk i området ikke vil ha en vesentlig samlet belastning for vegetasjon og naturtyper, og vil ikke vektlegges i den samlede vurderingen i kapittel 5.

Samlet belastning for fugl

Innenfor planområdet til Dalbygda vindkraftverk er det registrert hekkeområde for den rødlistede arten lirype (NT). NVE er ikke kjent med andre vindkraftverk som medfører beslag på hekkeområder for denne arten på Haugalandet, men området hvor Bukkanibba planlegges inngår i artens næringsøk.

NVE legger til grunn at planområdet til Dalbygda vindkraftverk inngår i rovfugler og andre fuglearters næringsøk. Utbygging av vindkraftverket og de øvrige konsesjonsgitte vindkraftverka innenfor en influenssone på 20 km vil således kunne øke kollisjonsrisikoen for jaktende rovfugler og andre fuglearter i området. Etter vår vurdering vil potensiell kollisjonsrisiko for fugl primært ha betydning på individnivå, og en samlet utbygging av vindkraftverkene vil ikke være i strid med forvaltningsmålet for arter jf. naturmangfoldloven § 5. Samlet belastning for fugl vil ikke bli vektlagt i den samlede vurderingen i kapittel 5.

NVE har i det overstående redegjort for samlet belastning på naturmangfoldet både knyttet til tiltaket og andre tiltak som kan påvirke økosystemet. Vi legger til grunn at kravene til vurdering av samlet belastning etter naturmangfoldloven § 10 er oppfylt.

4.8 Inngrepsfrie naturområder (INON)

Det fremgår i konsesjonssøknaden at Dalbygda vindkraftverk ikke berører INON. Vi konstaterer at dette samsvarer med Miljødirektoratets kart over INON i Norge (2012).

Dalbygda vindkraftverk vil ikke medføre reduksjon av INON.

4.9 Vernede områder

Det er ingen verneområder eller planlagte verneområder i planområdet. NVE er kjent med at det finnes 2 verneområder innenfor en radius på ca. 15 km (Landavatnet og Oppsalholmen) fra det planlagte vindkraftverket. Nærmeste er Landavatnet som ligger 13 km unna planområdet.

NVE viser til forskrift om fredning av Landavatnet som naturreservat, der det står at formålet med fredningen er å ta vare på et våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv. Området er en viktig hekke- og trekklokalitet for våtmarksfugl. Bestemmelser i forskriften gjelder for inngrep i selve landskapsvernområdet. NVE er kjent med at det er en fuglelivsfredning ved Landavatnet, med

formål om å ta vare på det rike fuglelivet. Bestemmelsene sier blant annet at fugler, herunder egg og reir, er fredet mot skade, ødelegging og unødvendig uro. Etter NVEs vurdering vil ikke Dalbygda vindkraftverk påvirke verneverdiene. Avstanden mellom verneområdet og vindkraftverket er såpass stor at vi vurderer det som lite sannsynlig at hekkende vannfugler vil bevege seg inn i planområdet til vindkraftverket. Som følge av dette er det ikke aktuelt å vurdere virkninger opp mot naturmangfoldloven § 49.

4.10 Støy

Dalbygda vindkraftverk vil ifølge fagutredningen ikke overstige grensen på L_{den} 45 dBA for boliger nær vindkraftverket. L_{den} 45 dBA er den anbefalte grenseverdien for støy fra vindturbiner. Nærmeste bolig er beregnet til å få et støynivå på L_{den} 44,5 dBA. Vindkraftverket vil medføre støy for friluftslivsbrukere i planområdet og tilgrensende områder.

Flere høringsuttalelser har uttalt at de er bekymret for støyvirkninger, både for nærliggende boliger og for friluftslivsaktiviteter i området. Miljødirektoratet mener det er et behov for mer detaljerte støyutredninger i prosjekteringsfasen for å redusere støybelastningen.

NVEs vurdering:

Dersom det gis konsesjon, vil NVE sette vilkår om at støynivået ved bygninger med støyfølsom bruk bør være under L_{den} 45 dBA. Dersom det vurderes som nødvendig for vindkraftverkets realiserbarhet at støynivået overstiger L_{den} 45 dBA ved bygninger med støyfølsom bruk, skal dette vurderes i en detaljplan. Detaljplanen skal videre omfatte aktuelle tiltak for å avbøte virkninger ved disse bygningene. Dette kan være både fysiske tiltak og minnelige ordninger. Detaljplanen skal godkjennes av NVE. Dersom konsesjonær mener at bygninger med støynivå over L_{den} 45 dBA ikke har støyfølsom bruk, skal dette dokumenteres i detaljplanen.

Selv om støyvilkåret sikrer at grenseverdiene blir overholdt, kan vindturbiner likevel høres fra en del boliger nær vindkraftverket. NVE vil i den sammenheng påpeke at den anbefalte grenseverdien er et uttrykk for hva samfunnet bør akseptere ved etablering av vindkraftverk. Når det gjelder støyvirkninger for friluftsliv i området er dette vurdert i kapittel 4.6.

Dalbygda vindkraftverk vil få små støyvirkninger for boliger og fritidsboliger sammenlignet med andre norske vindkraftprosjekter. Dersom det gis konsesjon, legger NVE til grunn at det settes vilkår om at støynivået ved bygninger med støyfølsom bruk bør være under L_{den} 45 dBA.

4.11 Skyggekast og refleksblink

NVEs anbefalte grenseverdier for skyggekast er 30 timer teoretisk skyggekast per år, 30 minutter teoretisk skyggekast per dag og 8 timer faktisk skyggekast per år. Det fremgår at skyggekastrapporten at ingen mottakere vil få teoretisk skyggekast på over 30 timer pr. år. Mottakeren som er mest utsatt for skyggekast er en bolig (K) nordvest i Dalbygda. Her er det beregnet teoretisk skyggekast på ca. 20 timer i året, som er godt under anbefalt grense.

Dersom det gis konsesjon, vil NVE sette vilkår om at faktisk skyggekast ikke skal overstige åtte timer per år ved bygg med skyggekastfølsom bruk. Når det gjelder refleksblink er det etter NVEs erfaring sjeldent at dette oppstår. Normalt vil refleksvirkningen fra vindturbiner halveres etter første driftsår. Etter NVEs vurdering er ikke refleksblink en aktuell problemstilling i forbindelse med det omsøkte vindkraftverket.

NVE vil sette vilkår om at faktisk skyggekast ikke skal overstige åtte timer per år og/ eller 30 minutter per dag ved bygg med skyggekastfølsom bruk. Gjennom dette vilkåret mener NVE at skyggekastvirkningene blir akseptable.

4.12 Lysmerking

Forum for natur og friluftsliv skriver i sin uttalelse at lysmerking av vindturbiner vil medføre visuelle virkninger for beboere i nærområdet, og for friluftslivet i plan- og influensområdet.

Lysmerking av luftfartshinder er regulert av Luftfartstilsynets forskrift BSL E 2-2. Det ble vedtatt ny forskrift 15.07.2014. I den forskriften står det at vindturbiner med høyde på inntil 150 meter skal merkes med mellomintensitetslys type B eller C (2000 candela, rødt fast eller blinkende hinderlys). Vindturbiner med høyde på over 150 meter skal merkes med høyintensitetslys type B (20 000 candela hvitt blinkende lys i dagslys, 2000 candela hvitt eller rødt blinkende lys i mørke).

Etter NVEs vurdering kan lysmerking utgjøre en vesentlig visuell virkning av et vindkraftverk. 2000 candela rødt lys om kvelden/natten kan oppleves som et forstyrrende landskapselement ved eiendommer med utsikt til vindkraftverket. NVE mener det er viktig å få på plass teknologi for å minimere virkningene av lysmerkingen, og viser til at det er et slikt system installert på Mehuken vindkraftverk i Vågsøy kommune. Dette systemet er det eneste som er godkjent av Luftfartstilsynet. Siden denne løsningen er knyttet til en spesifikk turbinleverandør og det er usikkerhet om hvilke systemer som eventuelt kan bli godkjent i fremtiden, kan ikke NVE sette vilkår om at det skal benyttes et slikt system. NVE anbefaler imidlertid tiltakshaver å vurdere slike systemer dersom det gis konsesjon og vindkraftverket detaljplanlegges slik at lysvirkningene blir store for bebyggelse eller reindrift.

Dersom det gis konsesjon, vil NVE sette vilkår om at lysmerking må avklares i henhold til BSL E 2-2 og i dialog med Luftfartstilsynet.

4.13 Ising og iskast

De klimatiske forholdene i planområdet tilsier at det i perioder må påregnes ising på vindturbinbladene. NVEs isingskart tilsier at antall timer per år med ising >10 g/time vil kunne ligge på 51-200 i store deler av planområdet. Haugesund turistforening skriver i sin uttalelse at virkninger som iskast vil begrense friluftslivsbruken av området.

De største farene for iskast vil etter NVEs vurdering være knyttet til vedlikeholdsarbeid i vindkraftverket, men iskast kan også være en risiko for friluftslivsutøvere vinterstid. NVE vil påpeke at det er svært liten risiko for å bli truffet av iskast dersom man ikke oppholder seg rett ved vindturbinen. I en eventuell konsesjon vil NVE sette vilkår som forplikter konsesjonær til å vurdere risikoen for iskast i vindkraftverket. Videre vil det settes vilkår om å utarbeide rutiner for å varsle allmennheten i perioder med fare for iskast, for eksempel ved at det settes opp informasjonsskilt ved innfartsårene til vindkraftverket. Det finnes i dag systemer for avising av vindturbiner, og dersom det gis konsesjon vil NVE sette vilkår om at slike systemer skal installeres dersom det er teknisk og økonomisk forsvarlig. NVE kan stille ytterligere krav til tiltak dersom risikoen for iskast viser seg å begrense friluftslivsutøvelsen i planområdet.

Risiko for iskast er en del av virkningene for friluftsliv, og NVE viser derfor til kapittel 4.6 for vurderinger og vektlegging av virkninger for friluftsliv.

4.14 Landbruk

Det fremgår i søknaden at atkomstveien til vindkraftverket vil kreve noe dyrket mark/ beiteareal. Tiltaket vil også medføre beslag av skogbruksareal. Veianlegget vil imidlertid gjøre området mer tilgjengelig som kan gi positive virkninger for lokale bønder i form av lettere tilsyn til beitearealer og økt bruk av området. Utreder har vurdert tiltaket til å gi middels positive virkninger for landbruket. Fylkesmannen i Rogaland skriver at en eventuell etablering av vindkraftverket vil være i konflikt med beitebruk i området.

NVE er enig med utreder at realisering av Dalbygda vindkraftverk vil medføre positive virkninger for det lokale landbruket, til tross for at veianlegget medfører beslag av noe dyrket mark/skogareal. En tilgjengeliggjøring av området vil skape nye beitearealer og mulighet for økt skogbruk.

Etter NVEs vurdering vil Dalbygda vindkraftverk medføre positive virkninger for landbruket da vindkraftverkets atkomst- og internveger vil tilgjengeliggjøre området for nye beitearealer og muligheten for økt skogbruk. NVE vil vektlegge tiltakets virkninger for landbruk i den samlede vurderingen i kapittel 5.

4.15 Drikkevann og forurensing

Flere høringsinstanser har vektlagt at Dalbygda vindkraftverk ikke må komme i konflikt med Måvatnet som er drikkevannet for beboere i Skjoldastraumen og omegn. Det fremgår av søknaden at planområdet ikke berører nedslagsfeltet til Måvatnet eller andre drikkevannskilder i området. Vurderingsomfang og konsekvenser er vurdert til ingen/ liten negativ.

NVE konstaterer at tiltaket ikke vil berøre nedslagsfelt for kommunale drikkevannskilder. På bakgrunn av erfaring fra etablerte vindkraftverk i Norge, vil det etter vår vurdering ikke være vesentlig fare for forurensing fra anlegget i driftsfasen. Dersom det meddeles konsesjon, vil NVE fastsette vilkår kom at konsesjonær utarbeider forslag til tiltak som kan iverksettes for å sikre eventuelle private vannforsyninger som kan bli berørt av tiltaket. Dette skal inngå som en del av miljø-, transport- og anleggsplanen som skal godkjennes av NVE. Etter NVEs vurdering vil dette i tilstrekkelig grad sørge for at forurensing av vann og vassdrag i tilknytning til vindkraftverket blir redusert til et minimum.

NVE konstaterer at tiltaket ikke berører kommunale drikkevannskilder. Dersom det meddeles konsesjon, vil NVE fastsette vilkår om at konsesjonær utarbeider forslag til tiltak som kan iverksettes for å sikre eventuelle private vannforsyninger som kan bli berørt av tiltaket. Dette skal inngå som en del av miljø-, transport- og anleggsplanen.

4.16 Andre samfunnsvirksomheter

Syssetting og økonomiske virkninger for lokalsamfunnet

Tysvær kommune hadde per 1.01.2014 10673 innbyggere, og det har vært en kontinuerlig vekst siden 1960-årene. Mange av arbeidsplassene i kommunen er knyttet til industri og næringsparkene på Frakkagjerd, Grinde og i Skjoldastraumen. Næringsområdene som er under utvikling i Aksdal og på Gismarvik vil også kunne gi nye arbeidsplasser. Kommunen har innført eiendomsskatt.

Syssettingsvirkninger ved vindkraftutbygging er størst under anleggsarbeidet. Den regionale og lokale syssettingsandelen vil særlig være knyttet til grunnarbeider, transport og nødvendig infrastruktur i forbindelse med utbygging av vindkraftverket. Erfaringer fra etablerte vindkraftverk i Norge tilsier at det vil genereres rundt 1,5 årsverk per MW direkte knyttet til anleggsfasen. Dette innebærer at en full utbygging av Dalbygda vindkraftverk vil medføre en direkte syssetting på ca.

60 årsverk i anleggsfasen. Deler av sysselsettingsbehovet vil dekkes av ansatte hos turbinleverandøren, men lokale/regionale entreprenører vil kunne benyttes til det resterende arbeidet.

Når det gjelder direkte sysselsettingsvirkninger i driftsperioden, tilsier erfaringer fra allerede etablerte vindkraftverk i Norge at 15-25 MW installert effekt medfører en arbeidsplass. Basert på disse erfaringene kan det i driftsfasen antas at en full utbygging av Dalbygda vindkraftverk vil medføre 1-2 arbeidsplasser.

I tillegg kommer indirekte sysselsettingsvirkninger. Kartlegging av sysselsettingsvirkninger ved vindkraftverk i Norge, Sverige, Canada og USA tyder på at antallet indirekte arbeidsplasser vil være høyere enn antallet direkte arbeidsplasser i driftsperioden, gjennom blant annet økt etterspørsel etter varer og tjenester. Tiltaket vil også medføre positive økonomiske virkninger for lokalsamfunnet blant annet i form av eiendomsskatt. NVE vil vektlegge tiltakets virkninger for lokalsamfunnet i den samlede vurderingen i kapittel 5.

Forsvarets installasjoner

Forsvarsbygg har i sin tematiske konfliktvurdering gitt tiltaket kategori A etter skala for tematisk konfliktvurdering for Forsvarets faste infrastruktur som radarinstallasjoner og radiolinjer.

NVE konstaterer at etablering av Dalbygda vindkraftverk ikke vil påvirke med Forsvarets installasjoner.

Luffart (sivil og militær)

Vindkraftverk er å betrakte som luftfartshinder, og posisjon og høyde for hver vindturbin skal innrapporteres til Statens Kartverk for oppdatering av hinderdatabasen.

I en eventuell konsesjon vil NVE sette vilkår om at merking av vindturbiner til enhver tid gjøres i samsvar med gjeldende forskrifter.

Radio og TV-signaler

Norkring AS har blitt kontaktet i forbindelse med fagutredningen. De skriver at det er lite sannsynlig at tiltaket vil kunne ha noen påvirkning på radio- og TV-signaler i området.

Dersom det gis konsesjon, vil NVE sette vilkår om at konsesjonær må iverksette tiltak dersom vindkraftverket medfører forstyrrelse av radio- og TV-signaler.

4.17 Veier og transport

Tiltakshaver skriver at komponenter til vindkraftverket vil bli transportert i land ved kaien i Espevik som er ca. 15 km fra Dalbygda. Fra FV513 og inn til Dalbygda må den kommunale vegen forbedres, herunder må den gjøres bredere og 2-3 svinger må rettes ut. Total lengde på det interne vegnettet inkludert atkomstveg fra Dalbygda, vil være ca. 7,2 km.

Statens vegvesen (SVV) skriver at hvis transport av komponenter overgår fylkesveiens tillatte totalvekt, må det søkes om dispensasjon. Videre må krav etter håndbok 017 legges til grunn ved dimensjonering av krysset ved FV513 og den kommunale vegen inn til Dalbygda, og at tiltakshaver må få godkjent utforming og utvidelser av vegkryss.

Fylkeskommunen skriver at det er flere registrerte automatisk fredete kulturminner langs vegen som må utvides inn til Dalbygda, og at søknaden er uklar på hvordan utvidelsen vil berøre disse. På grunnlag av dette er det fremmet en administrativ innsigelse til tiltaket. Viser til kapittel 3.5.

Haugesund turistforening skriver at terrenget hvor adkomstveien til vindkraftverket planlegges er svært bratt og krevende. Vegen vil få store vegskjæringer og fyllinger som vil gi store visuelle virkninger.

NVEs vurdering:

Etter befaring i og rundt planområdet kan vi slutte oss til Haugesund turistforenings vurdering om at terrenget er krevende der atkomstvegen er planlagt. Terrenget er bratt og ulendt som gjør at det er nødvendig med flere skjæringer og fyllinger. Vi mener imidlertid at vegetasjonen i området, sammen med god planlegging og revegetering vil kunne dempe de visuelle virkningene. Det interne veinettet er planlagt hvor det ikke er store høydeforskjeller, og dermed bli et moderat landskapsinngrep.

Ved en eventuell konsesjon vil NVE sette vilkår om at tiltakshaver fremlegger en miljø- transport og anleggsplan for tiltaket. Den skal blant annet inneholde en beskrivelse av hvordan landskaps- og miljøforhold skal ivaretas i anleggs- og driftsperioden, herunder hensyn til automatisk fredete kulturminner langs kommunal veg inn til Dalbygda. Vi anbefaler tiltakshaver om å ta utgangspunkt i fylkeskommunens foreslåtte avbøtende tiltak for å unngå at vegen vil berøre kulturminner i området. Videre vil det settes vilkår om at tiltak knyttet til fylkesveger må avklares med SVV. Vi vil påpeke at kostnader knyttet til forbedring av fylkesvegene og kommunal veg, herunder utvidelse av bredde, kryss, svinger og eventuell styrking av bæreevne, må bæres av tiltakshaver.

Etter NVEs vurdering er terrenget krevende for etablering av atkomstveg til vindkraftverket. Terrenget er bratt og ulendt noe som vil medføre flere skjæringer og fyllinger. NVE vil ved en eventuell konsesjon sette vilkår om at tiltakshaver fremlegger en miljø- transport og anleggsplan for tiltaket, som skal inneholde beskrivelse av hvordan landskaps- og miljøforhold skal ivaretas. NVE anbefaler tiltakshaver å ta utgangspunkt i foreslåtte avbøtende tiltak fra fylkeskommunen når det gjelder ivaretagelse av kulturminner langs vegen inn til Dalbygda.

4.18 Annet

Eiendomsverdier

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) skriver i sin uttalelse at støy og visuelle virkninger vil påvirke eiendomsverdier i nærheten av vindkraftverket.

I konsesjonsbehandlingen skal NVE ta hensyn til både private og allmenne interesser, og vurdere om virkningene av tiltaket for samfunnet totalt sett er akseptable. Eiendomspriser kan være en del av denne vurderingen, og dette temaet henger sammen med blant annet temaene visuelle virkninger og friluftsliv. Det foreligger i dag en del forskning om vindkraftverk og eiendomspriser fra utlandet. Flere rapporter konkluderer med at det ikke er en signifikant sammenheng mellom nærhet til vindkraftverket og eiendomspriser, mens andre, blant annet rapporter fra Sverige og Danmark, konkluderer med at det er en viss sammenheng. I Danmark finnes det en erstatningsordning for verditap, der de som har eiendom mindre enn seks ganger totalhøyden fra vindturbinen (opp mot cirka en kilometer) kan fremme en verditapsbegjæring. NVE legger til grunn at dette sier noe om hvilken nærhet danske myndigheter legger til grunn når det gjelder virkninger for eiendomspriser.

Etter vår vurdering er det sannsynlig at prisene for eiendommer som er svært nær et vindkraftverk (i og rett utenfor planområdet) kan bli påvirket. Støy og visuell dominans kan redusere eiendommens attraktivitet. Det er en større usikkerhet knyttet til virkninger for eiendommer lengre unna vindkraftverket, der blant annet utsiktsretningen kan være avgjørende. Vurderingen av om utbygging av vindkraftverket gir grunnlag for kompensasjon ligger imidlertid utenfor det NVE skal vurdere gjennom konsesjonsbehandlingen. Virkninger knyttet til visuelle virkninger og støy er vurdert og vektlagt i kapittel 4.4 og 4.10. Naboer, hytteeiere eller andre som ikke er part i saken, men som berøres av tiltaket kan eventuelt fremme søksmål i medhold av granneloven dersom det vurderes at det er rettslig grunnlag for dette.

Nedleggelse av anlegget

Norges Miljøvernforbund skriver i sin uttalelse at det bør være krav om at det stilles en kontinuerlig bankgaranti for tilbakeføring dersom det gis konsesjon.

Dersom det blir gitt konsesjon, vil det settes vilkår om at konsesjonær innen utgangen av det tolvte driftsåret skal oversende NVE et konkret forslag til garantistillelse som sikrer kostnadsdekning for fjerning av vindturbinene og tilbakeføring av området ved utløp av driftsperioden. Tilbakeføring av området gjelder hele tiltaket, inkludert infrastruktur, servicebygg og så videre. Etter vår vurdering er krav rundt nedleggelse av anlegget og fjerning av vindturbiner, i tilstrekkelig grad ivarettatt. NVE vil ikke stille ytterligere krav.

Vindkraft, konsesjoner og elsertifikater

Flere høringsinstanser påpeker at det er gitt mange vind- og vannkraftkonsesjoner i Norge de siste årene, og mener at fornybarmålene dermed ser ut til å ha blitt innfridd. De mener at samfunnet nå i større grad må vektlegge mål om bevaring av natur. Videre er det flere som mener at det ikke er et behov for ny kraftproduksjon i Rogaland, og at det er gitt nok vindkraftkonsesjoner i fylket. Det uttales også at vindkraftproduksjon er ulønnsomt og vil føre til kraftoverskudd.

NVE slutter seg til at det er gitt mange vind- og vannkraftkonsesjoner de siste årene. Når det gjelder Rogaland kan NVE konstatere at det er gode vindressurser i regionen, og at fylket selv med en betydelig kraftproduksjon fortsatt har lokale underskuddsområder, eksempelvis Nord-Jæren.

NVE vil påpeke at sertifikatavtalen med Sverige har lagt til grunn at det samlet skal produseres 26,4 TWh innen 2020. NVE legger til rette for at halvparten av dette kan produseres i Norge, men det vil være markedet som styrer hvor ny produksjon kommer. Støtteordningen er markedsbasert (elsertifikater) og en følgevirkning av dette er at vi må ha et overskudd av endelige konsesjoner for at markedet skal sikre at de beste prosjektene blir bygd ut først. I tillegg vil faktorer som konkurranse om tilgang til nett med ledig kapasitet, samarbeid mellom aktører som skal tilknyttes samme punkt, samt tilgang til kapital medføre behov for overskudd av endelige konsesjoner.

NVE slutter seg til at vindkraftproduksjon i Norge som regel er ulønnsomt uten subsidier, men påpeker at elsertifikatordningen skal legge til rette for at vindkraft bli lønnsomt for utbygger, slik at Norge kan nå sine fornybarmål.

5 Samlede vurdering av Dalbygda vindkraftverk

5.1 Bakgrunn

Stortinget har vedtatt at det skal satses på nye fornybare energikilder som nødvendige tiltak for å redusere de norske utslippene av klimagasser og for å oppnå en mer bærekraftig utvikling. Elektrisitetsproduksjon fra vindkraftverk innebærer, i motsetning til fossile energikilder, ingen direkte utslipp av klimagasser. Ny elektrisitetsproduksjon vil også bidra til å styrke kraftbalansen og forsyningssikkerheten.

Økt satsing på kraftproduksjon fra nye fornybare energikilder er en nasjonal målsetning. I henhold til EUs fornybardirektiv skal Norge ha et forpliktende mål for hvor stor andel av energiforbruket som skal dekkes av fornybar energi. Stortinget har med utgangspunkt i dette satt et forpliktende mål om en fornybarandel på 67,5 % i 2020. Et viktig tiltak for å nå dette målet er innføringen av et felles elsertifikatmarked med Sverige. Markedet trådte i kraft fra 1.1.2012. Det er planlagt at elsertifikatene skal bidra til 26,4 TWh ny fornybar kraft samlet for Norge og Sverige. Utbygging av vindkraft kan bli et vesentlig bidrag for å nå dette målet.

Et vindkraftverk kan gi positive samfunnsvirkninger gjennom økt aktivitet (kjøp og salg av varer og tjenester), økt sysselsetting, økte skatteinntekter for kommunen og økt utnyttelse av utmarksressurser. Vindkraftverk med tilhørende infrastruktur har som all kraftproduksjon miljøvirkninger. NVEs erfaring er at det oftest er visuelle virkninger for landskap, bebyggelse, friluftsliv og eventuelt kulturminner, sammen med støy, som oppfattes som de største ulempene med et vindkraftverk. Virkningene for naturmangfold vil normalt være begrensede, og kan ofte unngås ved plantilpasninger eller andre avbøtende tiltak. Unntaket er mulige virkninger for fugl. Ved behandling av vindkraftprosjekter stilles det alltid krav om en beskrivelse av artsinventaret på stedet, og det skal vurderes hvordan de ulike artene bruker planområdet. I tillegg skal det vurderes hvilke mulige virkninger tiltaket kan få for fuglelivet. Mange virkninger ved et vindkraftverk er midlertidige. Ved konsesjonsutløp skal vindturbinene fjernes og området istandsettes, dersom det ikke meddeles ny konsesjon.

5.2 Metodikk for vurdering

Konsesjonsbehandling i medhold av energiloven innebærer en konkret vurdering av de fordeler og ulemper et omsøkt prosjekt har for samfunnet. NVE meddeler konsesjon til prosjekter som anses som samfunnsmessig rasjonelle, noe som innebærer at fordelene ved tiltaket er vurdert som større enn ulempene.

De samlede ulempene av tiltakene blir veid opp mot økonomien i de enkelte prosjekt og fordelene ved ny fornybar elektrisitetsproduksjon. Forpliktelsene knyttet til EUs fornybardirektiv ligger til grunn for den samlede vurderingen.

NVEs vurdering av et planlagt vindkraftprosjekt baseres hovedsakelig på faglig skjønn. Ved vurdering av et vindkraftverk er det kun enkelte virkninger, som elektrisitetsproduksjon og eventuelle reduserte/økte nettap, som enkelt kan verdsettes i økonomisk forstand. Noen miljøvirkninger kan kvantifiseres, for eksempel ved å utarbeide støysonekart eller ved å angi hvor stor andel areal inngrepsfrie naturområder reduseres dersom tiltaket realiseres. Likevel er de fleste miljøvirkninger vanskelig å tallfeste og faglig krevende å verdsette ved hjelp av markedspriser. NVE er kjent med at betinget verdsetting er brukt i flere undersøkelser knyttet til friluftsliv og naturopplevelse for å finne godets totalverdi. Det er knyttet stor usikkerhet til resultatene fra slike undersøkelser på grunn av

metodene som benyttes og forutsetningene som ligger til grunn for den enkelte undersøkelsen. Etter NVEs vurdering vil også kostnadene ved gjennomføring av slike undersøkelser være større enn nytteverdien, og resultatene vil være usikre og basere seg på en hypotetisk situasjon. NVE mener derfor at resultatene fra slike undersøkelser med tilhørende metoder har en begrenset verdi ved vurdering av omsøkte prosjekter, spesielt når de overføres fra ett vindkraftprosjekt til et annet.

I den samlede vurderingen av vindkraftverket tar NVE utgangspunkt i hvor godt planområdet er økonomisk egnet for vindkraft. Etter NVEs vurdering er det rasjonelt å bygge ut vindkraft der det kan produseres mest mulig elektrisitet med minst mulig kostnader. I tillegg kommer vurderingen av virkninger for samfunn og miljø. Et prosjekt med høy produksjonsforventning vil kunne tåle større miljøkostnader sammenlignet med et prosjekt med lavere forventet energiproduksjon. NVE legger til grunn at samfunnsøkonomien i prosjektet inkluderer både antatt lønnsomhet og virkninger for samfunn og miljø. Den samlede vurderingen er dermed også en samfunnsøkonomisk vurdering.

5.3 Samlet vurdering av økonomi og virkninger som er vektlagt av NVE

Vurdering av planområdets egnethet for vindkraftproduksjon

Produksjon, vindressurser og økonomi (kapittel 4.1):	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmiddelvinden er estimert til å være 7,6 m/s i 84 meters høyde. • Investeringskostnadene for Dalbygda vindkraftverk er relativt lave sammenlignet med andre norske vindkraftprosjekter i Norge.
Forholdet til andre planer (kapittel 4.3)	<ul style="list-style-type: none"> • Planområdet er vurdert til «nei-område» i regional plan for vindkraft i Rogaland. • Fylkesmannen og fylkeskommunen har fremmet innsigelse til kommuneplanen da kommunen avsatte det aktuelle området til vindkraft. Vedtatt kommuneplan viser området som uavklart i påvente av meklingen, og inntil videre er arealformålet fra forrige kommuneplan juridisk bindende for planområdet (LNF-område). • Planområdet ifølge FINK inngår i et viktig friluftslivsområde.

Negative virkninger som er vektlagt av NVE

Tema	Virkninger
Landskap og visuelle virkninger (kapittel 4.4)	<ul style="list-style-type: none"> • Dalbygda vindkraftverk vil endre landskapskarakteren, og gi betydelige visuelle virkninger for enkelte deler av influensområdet.
Visuelle sumvirkninger av flere vindkraftverk (kapittel 4.4.1)	<ul style="list-style-type: none"> • Etablering av flere konsesjonsgitte og omsøkte vindkraftverk på Haugalandet vil medføre betydelige virkninger for landskapet. Samlede visuelle virkninger kan forringe opplevelsen av landskapet, og opplevelser knyttet til friluftsliv og ferdse.
Friluftsliv (kapittel 4.6)	<ul style="list-style-type: none"> • En realisering av vindkraftverket vil medføre visuelle virkninger for friluftslivsområder i både plan- og influensområdet. Sammen med

	støyvirkninger og fare for iskast vil vindkraftverket påvirke eksisterende og fremtidig bruk av friluftslivsområder i umiddelbar nærhet til planområdet.
--	--

Positive virkninger som er vektlagt av NVE

Tema	Virkninger
Kraftproduksjon	<ul style="list-style-type: none">• Ca. 125 GWh ny fornybar kraftproduksjon med installert effekt på 42 MW.
Sysselsetting og økonomiske virkninger for lokalsamfunnet (kapittel 4.16.1)	<ul style="list-style-type: none">• Utbygging kan generere ca. 60 årsverk i anleggsfasen, og skape behov for 1-2 årsverk i driftsfasen.• Tiltaket vil medføre eiendomsskatt for Tysvær kommune.• Bygging, drift og vedlikehold vil bidra til indirekte sysselsettingsvirkninger i form av økt etterspørsel av varer og tjenester lokalt og regionalt.
Landbruk (kapittel 4.14)	<ul style="list-style-type: none">• Atkomstvei og internveier i planområdet vil kunne gjøre området mer tilgjengelig for beite og skogbruk.

NVE har vurdert vindressursen i planområdet til å være egnet for vindkraftproduksjon, og en eventuell utbygging av alternativet med 42 MW vil kunne gi en kraftproduksjon på ca. 125 GWh per år. Beregninger av kraftproduksjon, investerings- og driftskostnader tilsier at Dalbygda vindkraftverk er et prosjekt med gode økonomiske forutsetninger.

De viktigste fordelene ved tiltaket vil være etablering av ny fornybar energiproduksjon som kan bidra til at Norge oppfyller sine forpliktelser til ny fornybar kraftproduksjon. I tillegg vil tiltaket medføre positive økonomiske virkninger for Tysvær kommune og lokalsamfunnet i form av eiendomsskatt og økt mulighet for landbruksdrift. NVE konstaterer at Tysvær kommune er positive til vindkraftverket.

De viktigste ulempene ved tiltaket er knyttet til landskap og friluftsliv. Vindkraftverket vil medføre betydelige visuelle virkninger som vil endre landskapskarakteren både i og rundt planområdet. For områder som Dalbygda, Skjoldastraumen og for vestsiden av Skjoldafjorden vil vindkraftverket være helt eller delvis synlig. Tiltaket vil være kontrast til det helhetlige kulturlandskapet som preger nærområdene i dag.

Når det gjelder virkninger for landskap mener vi at forhold som landskapets skala og terrengvariasjon er førende for hvor dominerende vindkraftverket vil være. Dalbygda vindkraftverk er etter vår vurdering planlagt i et variert og storskala landskap, noe som karakteriserer store deler av Haugalandet. Landskapets karakteristiske trekk vil etter vår vurdering kunne redusere vindkraftverket visuelle dominans noe i influensområdet. Når det gjelder sumvirkninger av flere vindkraftverk på

Haugalandet mener vi at avstanden mellom vindkraftverkene er såpass stor at Dalbygda vindkraftverk ikke i vesentlig grad vil forsterke sumvirkninger for landskap og friluftsliv.

Tiltakets virkninger for friluftsliv er hovedsakelig knyttet til vindkraftverkets visuelle virkninger som vil påvirke nærliggende friluftslivsområder, som turløyper til Fiskevatnet, Ørna og turdestinasjonen Lammanuten som ligger sør for planområdet. Sammen med støyvirkninger og fare for iskast kan vindkraftverket påvirke eksisterende og fremtidig friluftslivsbruk nær planområdet. Økt tilgjengelighet til området vil imidlertid kunne åpne for nye friluftslivsaktiviteter i området for enkelte brukergrupper. Erfaring fra etablerte norske vindkraftverk viser at friluftslivsaktiviteten i vindkraftverk kan være relativt stor.

Tiltakshaver har søkt om konsesjon for et vindkraftverk med vindturbiner med størrelse på 2,3-3 MW, som tilsvarer en total installert effekt på inntil 42 MW. Det er i dag knyttet usikkerhet til valg av endelig løsning for oppgradering av regionalnettet. Vedtak om konsesjon for nettilknytning av Dalbygda vindkraftverk kan tidligst treffes når nødvendige utredninger av regionalnettet foreligger eller når nødvendige konsesjonssøknader av regionalnettet tas til behandling i NVE. Nettilknytningen etter begge alternativer vil etter NVEs vurdering medføre beskjedne miljøvirkninger jf. tematiske vurderinger.

Etter samlet vurdering av de fordeler og ulemper som er vektlagt i saken, mener NVE at fordelene er overveiende sammenlignet med ulempene. Vi mener Dalbygda vindkraftverk vil gi akseptable virkninger for miljø og samfunn sett i sammenheng med mengden fornybar kraft som vil bli produsert. Vindkraftverket har relativt gode økonomisk forutsetning, og tiltaket vil etter vår vurdering være konkurransedyktig i det norsk-svenske sertifikatmarkedet.

6 NVEs vedtak

Etter NVEs vurdering utgjør konsesjonssøknaden med konsekvensutredning, innkomne merknader, møter og befaring et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å avgjøre om det omsøkte vindkraftverket skal meddeles konsesjon, og på hvilke vilkår en konsesjon eventuelt skal gis.

Etter NVEs vurdering er de samlede fordeler ved etablering av Dalbygda vindkraftverk større enn ulempene tiltaket medfører. NVE vil derfor gi Dalbygda Kraftsenter AS konsesjon i medhold av energiloven § 3-1 for å bygge og drive Dalbygda vindkraftverk med tilhørende infrastruktur. Tilhørende infrastruktur omfatter blant annet veganlegget og internt nett, men ikke nettilknytningen. Det er i dag knyttet usikkerhet til valg av endelig løsning for oppgradering av regionalnettet. Vedtak om konsesjon for nettilknytning av Dalbygda vindkraftverk kan tidligst treffes når nødvendige utredninger av regionalnettet foreligger eller når nødvendige konsesjonssøknader av regionalnettet tas til behandling i NVE. Det gis konsesjon til en utbyggingsløsning med en installert effekt på inntil 42 MW, noe som kan gi en årlig produksjon på ca. 125 GWh.

Ettersom det hefter innsigelse til Dalbygda vindkraftverk, vil saken oversendes til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse.

7 Konsesjonsvilkår

NVE viser til energilovforskriften § 3-4, som omhandler vilkår for konsesjon for elektriske anlegg. Under bokstav b) om miljø og landskap står det:

"Konsesjonæren plikter ved planlegging, utførelse og drift av anlegget å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

Overholdelse av denne bokstav kan undergis tilsyn etter bestemmelse av Norges vassdrags- og energidirektorat."

I tillegg til standardvilkårene, kan NVE fastsette spesielle vilkår for å redusere negative virkninger for allmenne og private interesser.

NVE har i medhold av energiloven myndighet til å fastsette vilkår om gjennomføring av tiltaket som vil redusere negative virkninger ved vindkraftverket og annen infrastruktur. Behovet for og omfanget av slike tiltak er vurdert under hvert enkelt tema og er basert på NVEs faglige skjønn og opplysninger som er fremkommet under behandlingsprosessen.

I følgende tabell presenteres spesielle vilkår i denne saken:

Vilkår	Referanse
<p>Detaljplan</p> <p>Konsesjonær skal legge frem detaljplan som viser tiltakets endelige utforming. Dersom endringer av tiltaket medfører vesentlige endrede virkninger enn det som fremgår i konsekvensutredningen, skal dette redegjøres for i detaljplanen.</p> <p>Detaljplanen skal godkjennes av NVE, og legges til grunn for miljø-, transport- og anleggsplanen, jf. vilkår 14. Detaljplanen kan inngå som en del av miljø-, transport- og anleggsplanen, dersom dette vurderes som hensiktsmessig.</p>	<p>Vilkår 12 i konsesjonen, og kapittel 4.10 og 5.3 i bakgrunn for vedtak.</p>
<p>Miljø- transport og anleggsplan</p> <p>Anlegget skal bygges, drives, vedlikeholdes og nedlegges i henhold til en miljø-, transport- og anleggsplan som skal utarbeides av konsesjonær og godkjennes av NVE før anleggsstart.</p> <p>Planen skal inneholde en kortfattet beskrivelse av hvordan landskaps- og miljøforhold skal ivaretas i anleggs- og driftsperioden, herunder hensyn eventuelle private vannforsyninger som kan bli berørte av tiltaket, automatisk fredete kulturminner, rødlistede plante- og fuglearter.</p> <p>Konsesjonær skal sørge for at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 er oppfylt før miljø-, transport- og anleggsplanen blir godkjent.</p>	<p>Vilkår 14 i konsesjonen, kapittel 4.4, 4.5, 4.7, 4.15 og 4.17 i bakgrunn for vedtak.</p>

Vedlegg. Tematiske konfliktvurderinger, innkomne merknader og vurdering av beslutningsgrunnlaget

1 Tematiske konfliktvurderinger

Tiltaket er kategorisert gjennom arbeidet med tematiske konfliktvurderinger.

Naturmiljø	Kulturminner og kulturmiljø	Landskap	Sum miljø og landskap	Forsvar
C	Ikke vurdert	C	C	A

Forsvarsbygg har gitt tiltaket kategori A etter skala for tematisk konfliktvurdering av Forsvarets faste infrastruktur som radarinstallasjoner og radiolinjer.

Miljødirektoratet har vurdert de samlede virkningene av tiltaket til konfliktkategori C – middels konflikt. Riksantikvaren har ikke vurdert tiltaket.

1.1 Naturmiljø

For temaet naturmiljø er Dalbygda vindkraftverk vurdert til kategori C – middels konflikt. Miljødirektoratet påpeker at vindkraftverket kan komme i konflikt med lom. I tillegg til at det har potensial til å komme i konflikt med rovfugler og hubro i forbindelse med artenes næringsøk i området. Utredningsområdet har en fauna av fugl og pattedyr som er representativt for gjengroende lyngheier på Haugalandet. Miljødirektoratet anbefaler at det gjennomføres tilleggsundersøkelser på naturmangfold, da de mener det er brukt lite tid til feltarbeid tidligere.

Vindkraftverket vil medføre visuelle virkninger for flere registrerte friluftslivsområder i nærhet til vindkraftverket, herunder friluftslivsområder som ikke er omtalt i fagutredningen. Her nevnes Skjoldafjorden mellom Borgøy og Nes, og Lammanuten turdestinasjon brukes av både lokale og regionale brukere. Miljødirektoratet skriver også at en eventuell utbygging av alle tre vindkraftverk (Dalbygda, Bukkanibba og Døldarheia) vil medføre at friluftslivsmulighetene i nærmiljøet blir sterkt forandret, og at en må reise lengre for å komme til tilsvarende friluftslivsområder. Det er nødvendig med en samlet vurdering av virkninger for friluftslivet i området.

Om støy skriver Miljødirektoratet at de er bekymret for boligene som vil ligge helt i støygrensen, og ønsker en mer detaljert støyutredning.

1.2 Landskap

For tema landskap er Dalbygda vindkraftverk vurdert til kategori C – middels konflikt. Dette er med bakgrunn i at tiltaket vil endre landskapskarakteren tilknyttet Skjoldastraumen. Vindkraftverket planlegges på et eksponert område som medfører at tiltaket vil gi store visuelle virkninger for et stort område.

Miljødirektoratet skriver at omfanget av vindkraft i Rogaland er så stort at det bør gjennomføres en samlet vurdering av vindkraftens konsekvenser på landskap. De støtter seg til fylkesdelplanen for vindkraft der noen av de omsøkte områdene ligger i nei-områder. I tillegg mangler det også en vurdering av konsekvensene for landskap i en større geografisk sammenheng.

2 Innkomne merknader til søknaden om Dalbygda vindkraftverk

NVE har mottatt 11 høringsuttalelser til konsesjonssøknaden om Dalbygda vindkraftverk. Disse er sammenfattet under.

Myndigheter

Tysvær Kommune v/ teknisk utvalg har i vedtak av 27.09.2013 vedtatt at kommunen er åpne for å kunne vurdere vindkraft i Dalbygda. De mener konsekvensutredningen i stor grad er dekkende og i samsvar med vedtatt utredningsprogram. De har også følgende kommentarer til søknaden:

- Det er i konsesjonssøknaden vist til et kommuneplanutkast, og ikke den faktisk vedtatte kommuneplanen. Det aktuelle arealet er i gjeldene kommuneplan vist som uavklart, med bakgrunn i innsigelse fra Fylkesmannen og Fylkeskommunen. Det vil si at det er det tidligere planformålet som er juridisk gjeldene.
- De legger til grunn at tiltaket ikke kommer i konflikt med uttak av drikkevann fra Måvatnet.
- Kommunen ber om å få være involvert ved eventuell godkjenning av detaljplan.

Fylkesmannen i Rogaland skriver i brev av 20.10.13 at de frarår at det gis konsesjon til Dalbygda vindkraftverk. De er generelt imot tildeling av flere vindkraftkonsesjoner i fylket. De påpeker at mer enn halvparten av konsesjonsgitte anlegg i Rogaland er i strid med fylkesdelplan for vindkraft. Videre skriver de at vindkraftutviklingen i liten grad styres i forhold til miljøkonflikter, men stort sett av tilfeldige private utbyggingsinteresser. Ved at konsesjonsgitte anlegg ikke realiseres, viser at det er et misforhold som gjør at det er lett å få tildelt konsesjon. Fylkesmannen mener energimyndighetene må avvente med å gi flere konsesjoner frem til det er dokumentert et behov for videre samfunnsøkonomisk vindkraftutbygging. Videre påpekes det at kommunen har andre, og mulig mer lønnsomme utnyttbare former for fornybare energi i kommunen, som vannkraft og forbrenningsanlegg, når en ser på varigheten opp mot naturinngrepene.

Området hvor Dalbygda vindkraftverk planlegges ligger eksponert til og er synlig fra store områder. Støyvirkninger og økt ferdsel vil føre til at opplevelsen i området blir annerledes. Etablering av veinett innenfor planområdet vil komme i konflikt med aktuell beitebruk i området. Videre har fylkesmannen ingen ytterligere opplysninger om naturmangfold enn det som står omtalt i konsekvensutredningen. Fylkesmannen er enig i Tysvær kommune sin vurdering om å la NVE treffe vedtak om Dalbygda vindkraftverk før videre behandling av kommuneplanen.

Vindafjord kommune, skriver i brev av 30.10.13 at de ikke kan se at vindkraftparken vil ha vesentlige negative virkninger for areal- og samfunnsinteresser i Vindafjord kommune vurdert ut fra konsekvensutredningen. Dette er med forutsetning av at tiltaket ikke får innvirkning på nedslagsfeltet til Måvatnet, eller komme i konflikt med Mattilsynets retningslinjer for drikkevann.

Rogaland fylkeskommune v/ fylkestinget skriver i brev av 05.11.13 at de er imot at det gis flere vindkraftkonsesjoner i Rogaland fram mot 2020. Fylkeskommunen skriver at det er stor sannsynlighet for at ytterligere områder som båndlegges av vindkraft kan komme i konflikt med andre arealbehov over tid. Fylkeskommunen mener at målet om 2,5 TWh vindkraft innen 2020 er allerede nådd i Rogaland.

I administrativ innstilling fra fylkesrådmannen v/ kulturavdelingen blir det påpekt at det ikke er registrert automatisk freda kulturminner innenfor planområdet for vindkraftverket. Videre konstateres

det at det er registrerte kulturminnefelt nært opptil traseen for adkomstvei. Hvis adkomstveien blir utvidet mot vest i en senere detaljplan, vil den komme i direkte kontakt med automatisk freda kulturminner. På bakgrunn av dette ser Rogaland fylkeskommune, seksjon for kulturarv seg nødt til å fremme administrativ innsigelse med bakgrunn i kulturminnelovens § 3 jf. § 8. Innsigelsen kan imidlertid bortfalle dersom det går klart frem av NVE sitt vedtak at utvidelsen av veien på strekningen forbi fornminnefelt ID 24911 skal skje mot øst (nordøst), og at kulturminnefeltet gjerdes inn før anleggsstart og vedvarer under hele anleggsperioden.

De påpeker i tillegg at det vil være aktuelt å gjennomføre kulturhistoriske registreringer i hht. kulturminneloven § 9. Da Rogaland fylkeskommune ikke har fått mulighet til å foreta befaringsplanområdet for vindkraftverket, samt vurdere behovet for å gjennomføre kulturhistoriske registreringer hht. § 9, og da Riksantikvaren ikke har fått mulighet til å avgjøre om denne kan utsettes til etter konsesjonsvedtak, ser de seg nødt til å reise administrativ innsigelse til begge de omsøkte konsesjonene. Dette med bakgrunn i ovenfor nevnte merknader samt T-1458 *Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftverk*.

I innstilling fra regionalplanavdelingen blir det etterlyst en vurdering opp mot Fylkesdelplan for friluftsliv, idrett, naturvern, kulturminnevern, samt lokal og regional økonomi. Fylkesrådmannen påpeker også at i FDP- vind inngår det omsøkte planområdet i et nei-område, der det ikke anbefales utbygging av vindkraft. Med bakgrunn av funn av kulturminner nær opptil adkomsttraseen og uklarhet i konsesjonssøknaden i hvilken grad disse automatisk freda kulturminnene blir berørt, har fylkesmannen fremmet en administrativ innsigelse til tiltaket.

Forsvarsbygg skriver i brev av 24.10.13 at tiltaket er gitt kategori A etter skala for tematisk konfliktvurdering i forhold til forsvarets faste infrastruktur som radarinstallasjoner og radiolinjer. Videre så har Forsvarsbygg i ettertid informert NVE at tiltaket ikke vil komme i konflikt med Luftforsvarets lavflygning.

Statens vegvesen skriver i brev av 25.10.13 at tillatt vogntoglengde på berørte FV 513 og FV 515 er 19,5 meter og totalvekt 50 tonn på begge fylkesveger. De opplyser om at dersom det i forbindelse med transport skal brukes tyngre/lengre kjøretøy, må det søkes dispensasjon.

Statens vegvesen påpeker også at kravet i håndbok 017 må legges til grunn ved dimensjonering av krysset mellom Fv.513 og kommunal veg Solheimsvegen. I anleggsperioden må krysset dimensjoneres for kjøretype vogntog. Vogntog må sikres fremkommelighet etter kjøremåte A jf. Håndbok 263 Geometrisk utforming av veg- og gatekryss. Om det er behov for særlig utvidelse av krysset i anleggsperioden, må det godkjennes en egen teknisk plan for anleggsperioden. I tillegg skal det leveres inn teknisk plan i tråd med håndbøkene for opparbeidelse av krysset etter endt anleggsperiode. Statens vegvesen har ingen øvrige merknader til konsesjonssøknaden.

Privatpersoner, bedrifter og organisasjoner

Forum for natur og friluftsliv (FNF) uttaler i brev av 28.10.2013 at de er imot etablering av Dalbygda vindkraftverk. FNF mener Rogaland har ofret nok natur til vindkraft og at de negative konsekvensene for naturmiljøet ved utbygging, drift og nedleggelse av kraftverket er langt større enn fordelene ved ny energiproduksjon. FNF bekymrer seg for store irreversible inngrep foreslått i et svært konfliktfullt område, der de mener de gjennomførte konsekvensutredningene er overfladiske og i enkelte tilfeller direkte feil. Tiltakshaver hevder at området ikke brukes til friluftsliv, men FNF skriver at den eventuelle utbyggingen vil berøre et svært populært og viktig friluftslivsområde. Sammen med de omsøkte områdene på Døldarheia og Bukkanibba utgjør Dalbygda noen av de mest populære

utfartsstedene for turgåere på Haugalandet. FNF skriver at lysmerking av vindturbiner medfører visuelle virkninger både for beboere i nærområdet og for friluftsliv i plan- og influensområdet.

Videre mener FNF at det er et problem at samrådsmøter og folkemøter arrangert av NVE er partiske, og at det blir tatt for lite hensyn til lokalbefolkningen og interesseorganisasjoner. Møtene er ment som en kanal for medvirkning og muligheten til å bli hørt, men FNF opplever at møtene er styrt på industriens og utbyggers premisser.

Haugesund turistforening (HT) skriver i brev av 04.11.13 at det planlagte prosjektet vil utgjøre et stort naturinngrep for vegetasjon og dyreliv i landskapet på Haugalandet. De mener det er gitt nok konsesjoner i området til å tilfredsstille kraftbehovet, og at en ytterligere kraftutbygging vil gi en katastrofal totalbelastning. HT er bekymret for lys- og støyproblemer for friluftslivet. HT setter konsekvensutredningen for friluftsliv i tvil, dette er grunnet med funn av flere feil i beskrivelse og lokalisering av turstier og at flere tema er lett behandlet. De påpeker også at det er flere brukere av friluftsområdet enn antatt i utredningen, og at landskapsverdien dermed bør settes fra middels til stor. Utredningen har fokusert lite på området nord og øst. HT skriver at det går flere traktorveier inn i området, både fra Dalbygda og Tørsdal. Veien fra Dalbygda og til Fiskevatnet er blant målene for ekskursjoner for Straumen Skole.

Videre står det i konsekvensutredningen at det er et annet vindkraftanlegg i nærliggende områder og dette er med på å svekke den samlede effekten av tiltaket. Turistforeningen kritiserer dette og mener at dette i stor grad vil forsterke effekten av negative konsekvenser og dermed bør belyses bedre i utredningen.

HT mener krav fastsatt i utredningsprogrammet når det gjelder visualisering av veier, nettilknytning, bygninger, oppstillingsplasser og todimensjonal videoanimasjon med rotorblader, ikke er etterfulgt i utredningsarbeidet. Angående fagrapport for naturmangfold skriver HT at den er tilfredsstillende.

I vedlegg til HT sitt brev er det en uttalelse fra Jan Øvernes som også har vært informant i utredningsarbeidet av Dalbygda vindkraftverk. Han påpeker at Straumen Skole har i lengre tid hatt Måvetnet, Fiskevatnet og Rossvatnet på sin ekskursjonsplan. Det er gode skogsveier i området. Videre skriver han at flere av kulturminnene i området har høy pedagogisk verdi, herunder bruene, slusene og gravfeltet Stokkholm og Båshidleren på Bjoland. Straumen skole har feltarbeid ved disse lokalitetene. Videre presiserer Øvernes at det bor like mye folk på begge sider av fjorden, ikke bare på Bådsvik som fagutredning har vektlagt i utredningen. I tillegg skriver også Øvernes at terrenget hvor adkomstveien planlegges er svært bratt og krevende. Krav om visualisering av veianlegget er ikke etterfulgt i utredningen.

Norges miljøvernforbund (NMF) skriver i brev av 28.10.13 at de krever avslag på søknad om opprettelse av vindturbinanlegg på Dalbygda. Dette begrunner miljøvernforbundet med å belyse virkningen av store naturinngrep på en sårbar natur. De er også bekymret for virkningene på hubroens leveområde. NMF ser det ikke nødvendig med ytterlige vindkraftutbygginger, da det finnes langt mer kostnadseffektive og bærekraftige alternativer. Videre kommenterer de at det vil forekomme støyplager for friluftslivet og fastboende i områder, og ber dermed om en bedre utredning av dette problemet.

3 Vurdering av beslutningsgrunnlaget

3.1 Innledning

Konsesjonsbehandlingen etter energiloven krever at beslutningsgrunnlaget i saken er tilstrekkelig før vedtak kan fattes.

Konsekvensutredningene for vindkraftverket er utarbeidet i medhold av forskrift om konsekvensutredning og utredningsprogram fastsatt av NVE 14.06.2012. På bakgrunn av utførte utredninger, innkomne merknader og egne vurderinger avgjør vi om utredningene oppfyller kravene i utredningsprogrammet, og om det eventuelt har kommet frem nye sider/temaer som må belyses.

I det følgende kapitlet presenteres NVEs vurdering av beslutningsgrunnlaget for Dalbygda vindkraftverk. Beslutningsgrunnlaget er vurdert til å være tilstrekkelig for de temaer som ikke er nevnt.

3.2 Vindkraftverkets utforming

Flere høringsinstanser mener søknaden mangler tekniske spesifikasjoner. Faktorer som valg av turbiner og lyssetting vil påvirke tiltakets virkninger for flere utredningstema. For eksempel mener flere at visualiseringene er misvisende siden tekniske spesifikasjoner, som turbinhøyde og rotordiameter ikke er fastsatt.

NVE vil påpeke at konsesjoner gis for en utbygging innenfor et planområde og for en layout som er vurdert som mest sannsynlig på søkertidspunktet. Dersom utbyggingsløsningen bli endret med hensyn til turbinplassering og internveier skal tiltakshaver utarbeide en detaljplan etter at en eventuell konsesjon er gitt, som skal godkjennes av NVE. Medfører ny layout vesentlige endringer i virkninger skal dette utredes som en del av detaljplanen. Det er etter NVEs vurdering en viktig forutsetning for tiltakshaver at endelig turbinhøyde, plassering og veiplasseringer ikke er bestemt på dette tidspunktet i prosessen, blant annet fordi turbinleverandør ikke er valgt. NVE mener fleksibiliteten i konsesjon sikrer en optimal utnytting av arealene, både med tanke på produksjon og miljøvirkninger.

3.3 Landskap og visuelle virkninger

Miljødirektoratet påpeker at det mangler en samlet vurdering av vindkraftverkernes påvirkning på landskapet i en større geografisk sammenheng. Haugesund turistforening mener kravene til visualisering av tiltaket ikke er tilfredsstillende. Utredningen mangler visualiseringer av veier, nettilknytning, bygninger, oppstillingsplasser og todimensjonal videoanimasjon.

I kapittel 4.4 har NVE vurdert vindkraftverkets virkninger for landskap både i et lokalt og regionalt perspektiv så langt det lar seg gjøre. I tillegg har NVE redegjort for visuelle sumvirkninger fra nærliggende vindkraftprosjekter på Haugalandet. Etter NVEs vurdering er fagutredningen, innkomne uttalelser og befaring et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere tiltakets virkninger for landskap. Fagutredninger og høringsuttalelser til nærliggende vindkraftprosjekter i området inngår i NVEs kunnskapsgrunnlag for vurdering av virkninger for landskap.

Angående mangelfull visualisering viser vi til KU-programmet hvor det står følgende:
Visualiseringene skal også omfatte adkomst- og internveier, oppstillingsplasser, bygg og nettilknytning (med tilhørende ryddegate), der dette vurderes som hensiktsmessig. Vi mener at visualiseringer som er gjennomført er tilstrekkelig og vi finner ikke grunnlag for å kreve ytterligere visualiseringer før det treffes vedtak.

3.4 Naturmangfold

Kunnskapsgrunnlaget for vurdering av virkninger for naturmangfold omfatter blant annet følgende kilder:

- Fagutredning for naturmangfold fra Miljøfaglig utredning AS, datert 2012.
- Artsdatabanken (www.artsdatabanken.no) og Naturbase (www.naturbase.no)
- Befaringer og møter med kommunen og berørte interesser i forbindelse med konsesjonsbehandling
- Innkomne høringsuttalelser

Utredning av naturmangfold er basert på metodikk beskrevet i Statens håndbok 140 om konsekvensutredninger (2006). Materialet er innhentet gjennom befaring 9-10. juni 2012, eksisterende datakilder og informasjon fra lokale ressurspersoner.

Fylkesmannen i Rogaland skriver at de ikke har ytterligere opplysninger om naturmangfold enn det som står omtalt i konsekvensutredningen. Miljødirektoratet skriver at naturmangfold er relativt grundig utredet, men tilrår at det gjennomføres tilleggsutredninger med et lengre feltarbeid. De mener at det er nødvendig med en samlet vurdering av virkninger på naturmangfold. Samlet belastning på naturmangfoldet er også noe rådmannen i Tysvær kommune vektlegger i forarbeidet til kommunens vedtak.

Etter vår vurdering er kunnskapsgrunnlaget for naturmangfold i denne saken tilfredsstillende, og at mer feltarbeid ikke er nødvendig for å kunne vurdere tiltakets virkninger for naturmangfold. Fagutredningen, tilleggsopplysninger og innkomne høringsuttalelser er et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere mulige virkninger for fugl i området, i tillegg til samlet belastning for naturmangfoldet. Vi vil understreke at andre konsekvensutredninger og NVEs vurdering i andre saker, henholdsvis konsesjonssøkte og konsesjonsgitte prosjekter, er tilgjengelige for NVE og inngår som en del av kunnskapsgrunnlaget i forbindelse med vurdering av samlet belastning.

3.5 Friluftsliv

I innstilling fra Rogaland fylkeskommune v/ regionalplanavdelingen blir det etterlyst en vurdering opp mot FINK, fylkesdelplan for friluftsliv, idrett, naturvern, kulturminnevern, samt lokal og regional økonomi.

Haugesund turistforening mener det er flere feil i fagutredningen når det kommer til beskrivelse og lokalisering av turstier. De skriver at det er flere friluftslivsbrukere av området enn det utreder skriver. Utredningen har lite fokus på området nord og øst for planområdet. De skriver at flere traktorveier går inn i området, både fra Dalbygda og Tørsdal. Veien fra Dalbygda og inn til Fiskevantet er mye brukt av elever ved Straumen skole.

Etter vår vurdering er fagutredningen sammen med innkomne uttalelser og befaring i området tilstrekkelig grunnlag for en samlet vurdering av tiltakets virkninger på friluftslivet. I kapittel 4.6 har NVE vurdert tiltakets virkninger for friluftsliv lokalt og regionalt. I tillegg har NVE vurdert visuelle virkninger fra flere vindkraftverk i kapittel 4.4.1, der påvirkning på friluftslivet er vektlagt. I kapittel 4.3 «Forhold til andre planer» er FINK vektlagt. Denne planen er også tatt med i den samlede vurderingen av Dalbygda vindkraftverk i kapittel 5.3.

3.6 Samlet vurdering av konsekvensutredningen

Etter NVEs vurdering danner søknaden med konsekvensutredning, innkomne merknader, møter og andre opplysninger et tilfredsstillende grunnlag for å vurdere virkningene av en etablering av Dalbygda vindkraftverk med tilhørende nettilknytning.

Etter NVEs vurdering har tiltakshaver oppfylt utredningsplikten fastsatt i utredningsprogrammet. Kunnskapsgrunnlaget i denne saken er etter NVEs vurdering i samsvar med de krav som følger av naturmangfoldloven § 8. NVE finner ikke grunnlag for å be om ytterligere utredninger eller opplysninger.